

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE



U OVOM BROJU :

**• AKTIVNOSTI SUBOTIČKE PODRUŽNICE
STRANKE DSHV**

• INTERVIEW: vlč. JOSIP MATANOVIĆ

• TEME IZ KULTURE I POVIJESTI



„JOŠ NIJE VREME ”

Stiče se utisak da smo većina nas skloni u primenjivanju taktike čekanja pod ovom parolom. Postavlja se pitanje: šta to da čekamo i kada je to pravo „vreme“?

Moguće odgovore na ovo pitanje možemo i analizirati.

U dosadašnjoj istorijskoj praksi, svi koji su čekali da se nešto dogodi samo od sebe, slabo su se ovajdili i postali veća društvena zajednica. Jedinu „vajdu“ su uživali pojedinci po onoj narodnoj - nekom rat, nekom brat. Jednom rečju, svi koji misle da će se samo od sebe nešto desiti nisu u pravu, jer Srbi neće konačno postati velikodušni i sami od sebe ponuditi 95 poslaničkih mesta ne - Srbima (koliko bi im realno po proporcionalnom sistemu u republičkoj Skupštini pripadalo). To se nikada neće desiti! Jedino i pravo rešenje ostaje da se svi ne - Srbi homogenizuju i jedinstveno nastupe na izborima, kao što to rade i Srbi, čak njih 100%, pa i više, bez obzira na ideološke razlike.

Ne - Srbi bi se morali udružiti u koaliciju i tako udruženi izići na izbore sa jedinstvenim i za sve prihvatljivim kandidatima. Kraćeg rešenja nema. Ovome bi trebao da se podredi svaki pojedinac iz redova ne - Srba, čime bi se onemogućilo njihovo svrstavanje u kojekakve grupe. Pored toga, taj pojedinac ne sme sebi dozvoliti apatiju u smislu „nije za mene politika“. To je svesno podređivanje i demagoška parola kojom se automatski drugome daje pravo da umesto vas upravlja vašim životom. Umesto toga se već sada moramo pripremati za sledeće lokalne izbore. Apelujem na sve Hrvate, zvali oni sebe Šokci, Bunjevci ili bilo kako drugčije, da se ne drže gore pomenute parole, već da sami učine napor kako bi u subotičkoj Skupštini bili zastupljeni sa 40% odbornika, jer bi samo tako ostvarili puni legitimitet za odlučivanje o sudbini hrvatskog življa na ovom području. Sistemom „još nije vreme“ nudi vam se samo da budete nečiji podanici ili sluge, ili da vas u najmanju ruku oduvaju sa političke i društvene scene. Zato vam upućujem poruku: ČITAV ŽIVOT JE POLITIKA I NE BEŽITE OD NJE.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je partija zakonski registrovana i dokazala se kroz sve ove najteže godine da je lojalna državi Srbiji i SRJ, štiteći verno i uporno interese hrvatskog življa. I kao takva je stekla afirmaciju i ugled, kako u zemlji tako i inostranstvu. Stoga svi trebaju biti uz DSHV, jer će tako najbolje očuvati svoje interese. Ukoliko neko ima i konkretnih predloga za poboljšanje rada ove stranke, dobro je došao. Ima šansu da ih realizuje i preko „Glasa ravnice“, konkretno, preko rubrike „Vaša strana“ i „Glas naroda“.

Dame i gospodo, još jednom naglašavam, bili vi domaćice, poljoprivrednici, radnici, intelektualci, možete misliti šta god hoćete, ali nemojte potpasti pod uticaj apatije u stilu navedene izreke. Umesto toga omogućite vašoj deci put u demokratiju trasirajući ga.

Ja sam vam dao samo jedan primer koji vodi do uspeha, a vi, ako se kao jedan udružite - u smislu saradnje na izborima, verovatno ćete imati i boljih predloga od mog. Mislite na budućnost vaše omladine. Nemojte dozvoliti da nakon vaše smrti kažu da su im se „matori“ samo svađali između sebe i to za tuđ račun, a sad oni sami moraju rešavati sve stare i nove probleme.

Nikad nije kasno da iskoristite šansu i pomognete mladima, jer samo čvrsto udruženi i aktivni u radu možete krenuti putem demokratije i dostojanstvenijeg života.

S poštovanjem do sledećeg javljanja, mog ili vašeg.

Miloš Vasiljević

VIJESTI

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI

U Subotici je 18. siječnja 1998. održana zajednička sjednica Predsjedništva i Vijeća stranke Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Na dnevnom redu je, između ostalog, bila i analiza situacije poslije odlaska UNTAES-a iz hrvatskog Podunavlja i pripreme za 4. redovitu Skupštinu stranke.

Ocijenjeno je da Organizacija Ujedinjenih naroda, predajom uprave hrvatskoga Podunavlja na svečan način, priznaje suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske, kao i njezinu sposobnost da putem redovite uprave i na tome području svim građanima osigura sva ljudska i manjinska prava i slobode. Republici Hrvatskoj čestitamo na mirnoj reintegraciji istočne Hrvatske, a srpskoj nacionalnoj zajednici na odluci da prihvate Republiku Hrvatsku za svoju domovinu. Ujedno izražavamo nadu da ćemo i mi Hrvati u SR Jugoslaviji uskoro steći status i prava koja nam pripadaju po međunarodnom pravu i sporazumu o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije, kao što to imaju Srbi u Hrvatskoj.

Na ovoj sjednici Predsjedništva i Vijeća DSHV, odlučeno je da se 4. redovita Skupština održi 29. ožujka 1998. u Subotici, sukladno Statutu DSHV. Ova skupština će biti i izborna.

OFORMLJENA BISKUPSKA KONFERENCIJA U SRJ

Dana 15. studenoga 1997. papa Ivan Pavao II. potvrdio je utemeljenje Biskupske konferencije Savezne Republike Jugoslavije.

Biskupi su već ranije izabrali msgr. Franca Perka, beogradskog nadbiskupa i metropolitu za predsjednika Biskupske konferencije SR Jugoslavije, a za potpredsjednika mons. Janosa Penzesa, subotičkog biskupa. Za tajnika je imenovan o. Leopold Rochemes, župnik i generalni vikar Beogradske nadbiskupije.

Kongregacija za biskupe pod vodstvom kardinala Bernardina Gantina usvojila je 20. studenog 1997. godine Statut novooformljene Biskupske konferencije.

Sjedište Biskupske Konferencije SRJ biti će u Beogradu.

ODRŽAN DRUGI KRUG PREDSJEDNIČKIH IZBORA

Građani Republike Srbije su 20. prosinca u drugom krugu predsjedničkih izbora između dva kandidata, sa 2.049.900 glasova izabrali Milana Milutinovića za predsjednika republike. Za kandidata SRS, Vojislava Šešelja, glasovalo je 1.332.648 birača. Prema ovim pokazateljima, na izbore je izišao dovoljan broj građana kako bi se izabrao predsjednik Srbije.

U Izornoj jedinici Subotica - 5 u čijem sastavu je Subotica, Mali Idoš i Bačka Topola na predsjedničkim izborima je glasovalo nešto više od 44% birača, od čega je za kandidata ljevice Milana Milutinovića po izvješću Izborne komisije glasovao 53.681 građanin, a za kandidata SRS 16.070 građana.

Kako su i promatrači OEES-a potvrdili, nepravilnosti pri izbornom postupku su bile minimalne.

VIJESTI

Ruma, 23. 12. 1997.

U noći između 23. i 24. prosinca su, za sada nepoznati počinioči, provalili u katoličku crkvu Uzvišenja Svetog Križa u Rumi. Provalu je u ranim jutarnjim satima otkrio župnik i dekan preč. Blaško Radielović i ustanovio da su ukradeni razglasni uređaji.

O ovom izgredu župnik je izvjestio Biskupski ordinarijat u Đakovu, Biskupski vikarijat za Srijem u Petrovaradinu te nadležni MUP.

Istraga o provali u katoličku crkvu Uzvišenja Svetog Križa u Rumi je u tijeku, a za počiniteljima se traga.

* * * * *

Hrtkovci, 25. 12. 1997.

U crkvi sv. Klementa mučenika u Hrtkovcima, čiji je župnik vlč. Nikola Kraljević, na sam dan Božića 25. prosinca nepoznati počinitelji su ukrali gotovo sve postaje križnog puta. Postaje su izrezane iz okvira čime je učinjena znatnija materijalna šteta.

* * * * *

Hrvatsko Podunavlje, 19.01.1998.

Ilača (Hina)- Stručnjaci Komisije Vlade RH za zatočene i nestale s predsjednikom pukovnikom Ivanom Grujićem na čelu, počeli su u ponedjeljak ekshumaciju na području Ilača,

Tovarnika i Đeletovaca u Vukovarsko-srijemskoj županiji, donedavno na području pod privremenom upravom UNTAES-a. Po riječima pukovnika Grujića, ekshumacija na tim područjima trajat će desetak dana, a očekuje se da će biti pronađeno stotinjak posmrtnih ostataka žrtava ubijenih na tom području od 1991.

U izjavi novinarima u Ilači Grujić je kazao da su od početka ekshumacije u Ilači pronađena tri tjela. Njihova identifikacija obaviti će se tijekom utorka. Na području Tovarnika, gdje je pronađena klasična masovna grobnica, očekuje se iskapanje najmanje 50 žrtava. U Đeletovcima ekshumacija bi trebala početi najkasnije u srijedu i na tom se području očekuje pronalaženje posmrtnih ostataka nekoliko osoba, rekao je Grujić.

Prema Grujićevim riječima, početkom veljače trebala bi početi i ekshumacija na Novom groblju u Vukovaru. Na tom bi groblju trebali biti ekshumirani posmrtni ostaci 1160 osoba. „Postoje indicije da se među tim osobama nalaze i 93 tražene osobe. Bitno je napomenuti da se sadašnji proces ekshumacije u hrvatskom Podunavlju neće odraziti na ekshumacije u drugim djelovima Hrvatske“, kazao je okupljenim novinarima Grujić.

* * * * *

PASTORALNI POSJET SVETOG OCA CUBI

Od 21. siječnja 1998. godine, Sveti Otac Ivan Pavao II boravio je na Cubi u petodnevnom pastoralnom posjetu, koji mnogi ocjenjuju povijesnim.

Mada protokolom nije bilo predviđeno, Sveti Otac se čak tri puta sastao sa Fidelom Castrom, idejnim i revolucionarnim vođom Kubanaca. Papa Ivan Pavao II je tijekom svog boravka javno osudio i nazvao nehumanim embargo koji je Amerika prije više desetina godina nametnula Cubi.

Na misama održanim u pet većih kubanskih gradova, on je zatražio više slobode u djelovanju rimokatoličke crkve, koja je godinama u uvjetima revolucije bila zapostavljena. Zatražio je također veće poštivanje ljudskih prava, te amnestiju za političke zatvorenike u kubanskim zatvorima.

Za vrijeme svog petodnevnog boravka, Sveti Otac je posjetio nekoliko bolnica.

Zadnjeg dana, u nedjelju 25. siječnja, on je na Trgu revolucije u kubanskom glavnom gradu služio svetu misu pred više desetina tisuća kubanskih vjernika i građana.

* * * * *

OBAVIJEST

Dana 20.02.1998.g. u petak, održava se dobrotvorni koncert u prostorijama HKC „Bunjevačko Kolo“ u Subotici sa početkom u 19,00 sati.

Cilj održavanja ovoga koncerta je prikupljanje sredstava za socijalno najugroženije građane MZ „Novo Selo“.

Organizator dobrotvornog koncerta je Komisija za socijalna pitanja MZ „Novo Selo“.

Reintegracija Podunavlja: Završen mandat UNTAES-a

POVIJESNA PREKRETNICA ZA HRVATSKU

Na dan 15. siječnja ove godine, točno na šestu obljetnicu međunarodnog priznanja, Republika Hrvatska je ostvarila potpunu kontrolu i vlast nad svojim krajnjim istočnim dijelom - Podunavljem. Ovaj dan, kao i 15. siječnja 1992. godine nastavlja kontinuitet državnosti Hrvatske koji je 1102 godine izgubila. Ovoga dana su međunarodne snage Ujedinjenih naroda predale Podunavlje na kojem će se konačno uspostaviti pun državno-pravni sustav Republike Hrvatske, što je ujedno potvrda ispravnog vođenja hrvatske državne politike.

Nakon oružane agresije jugo-komunističkih snaga i pokušaja provedbe velikosrpskih ideja, međunarodna je zajednica 15. siječnja 1992. godine morala Hrvatskoj priznati pravne i zakonske činjenice, a s tim i suverenitet.

Na dan 15. siječnja ove godine, pak, hrvatska država u Podunavlje ulazi na miran način svojim Ustavom, institucijama, gospodarstvenim i bankarskim sustavom.

Na svečanosti u Vukovaru, državnom izaslanstvu Republike Hrvatske na čelu sa saborskim zastupnikom Hrvojem Šarinićeme predata je posljednja povelja Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih naroda o završetku mandata UNTAES-a. Njome se potvrđuje predaja istočne Sla-

vonije, Baranje i zapadnoga Srijema od strane međunarodnih snaga i rezultat je zajedničkih napora svih institucija Republike Hrvatske i UNTAES-a. Ovaj momentat je, kako za međunarodnu zajednicu, tako i za Ujedinjene narode značajan događaj, jer je dokazano da je u svijetu moguće i mirnim putem razriješiti krizu poštivanjem temeljnih načela ljudskih i građanskih prava.

Ovaj dan znači prekretnicu za hrvatski narod, ali i dobru osnovu za stabilnost i mir u ovom dijelu Europe te Sredozemlju.

U predstojećem periodu će se provoditi povratak prognanika koje će nadzirati lokalna vlast, mada postoji nemali problem useljenih kuća. Na povratak u svoje domove čeka više od sedamdeset tisuća hrvatskih prognanika koje u Podunavlju čekaju ili razrušeni domovi, ili pak već useljeni od strane Srba iz drugih područja. Povratak prognanika je skopčan i sa nedostatkom materijalnih sredstava, ali i problemima psihološke i moralne naravi. Prema podacima ureda Vlade Republike Hrvatske, sa 14. siječnjom 1998. godine u Podunavlje se vratilo više od 8000 prognanika, dok se sa tog područja svojim kućama vratilo 11000 ljudi.

Završetak mirne reintegracije hrvatskom je pred-

sjedniku dr. Franji Tuđmanu čestitao zagrebački nadbiskup Josip Bozanić. U čestitki se kaže kako je to veliki uspjeh hrvatske države i hrvatskog naroda te da se katolička crkva raduje ovom povijesnom uspjehu uz molitve za trajni mir i povjerenje među ljudima.

Čestitku je hrvatskom predsjedniku uputio i bivši njemački ministar vanjskih poslova SR Njemačke Hans Dietrich Genscher, također ocjenjujući uspješnu mirnu reintegraciju i povratak Podunavlja u sveukupni državno-pravni sustav Republike Hrvatske, povijesnim i značajnim događajem za Hrvatsku. Ujedno je najavio potporu Hrvatskoj u obnovi istočne Slavonije od strane Europske Unije. I sveukupni diplomatski kor koji boravi na teritoriju Republike Hrvatske smatra mirnu reintegraciju Podunavlja i njegov povratak u puni državno pravni sustav velikim uspjehom i prekretnicom.

Od ovog povijesnog 15. siječnja, Hrvatsku očekuje novo razdoblje u kojem se započinje sa sveukupnom obnovom - demokratskom, socijalnom, gospodarstvenom, kako bi se stvorili uvjeti za primjereni život svakog hrvatskog građanina.

Lidija Molzer

Aktivnosti subotičke Podružnice stranke DSHV

GODIŠNJA SKUPŠTINA MO KER I GAT

U prostorijama doma DSHV dana 19.12.1997. godine sa početkom u 18 sati održana je Godišnja skupština MO Ker i Gat, Podružnice DSHV u Subotici.

Izvešće o radu u proteklom periodu kao i plan rada za naredni period izložila je pretsjednica MO Terezija Jegić. Ona je istakla da je činjenica da su ove dve mjesne zajednice jedne od najstarijih dijelova Subotice, ako posmatramo starosnu strukturu stanovništva. Sve je to rezultat smišljene politike u proteklom periodu u kojem se nije dozvoljavala gradnja objekata te su mladi polako odlazili iz ove dve Mesne Zajednice. U proteklom periodu je naše redove napustio i doajen hrvatstva na ovim prostorima gosp. Bela Vukov koji je preminuo. Broj odbornika u Skupštini mjesne zajednice se smanjio sa 2 na 1, što je obrazloženo izbornom krađom i malodušnošću birača i nenaklonošću većine medija u našem gradu.

Nakon izlaganja razvila se živa diskusija. Prvi se za riječ javio Bela Tonković predsjednik DSHV. On je istaknuo da pored određenih problema koje ima ova MO treba pohvaliti aktiviste u Mjesnoj Zajednici Ker i Gat zbog

poboljšanja opće klime u samoj mjesnoj zajednici. Posebno je naglasio da na sledećim izborima članovi stranke i simpatizeri moraju biti obazriviji i aktivniji. Na kraju svoje diskusije on je obrazložio podršku DSHV M. Milutinoviću na izborima za predsjednika Srbije.

Za riječ se potom javio Antun Skenderović. Istaknuo je da u pravnoj državi treba da funkcioniра parlament, vlada i predsjednik a da momentalno u Srbiji ništa ne funkcioniра. Bilo bi dobro da funkcioniра barem institut predsjednika republike. DSHV je vjerovatno u tome momentu preskočio svoju sijenku, kada je podržao kandidata iz SPS-a za predsjednika Republike, i odlučujući se pri tom za manje zlo.

Veoma je zapažena bila diskusija Cecilije Milanković koja je zamerila aktivistima MO Ker i Gat da se rijetko sastaju ali isto tako biračima da ih ima malo prilikom glasovanja na biračkim mjestima.

Član predsjedništva DSHV Petar Kuntić je istaknuo da nikako ne možemo biti zadovoljni rezultatima izbora u MO Ker i Gat te je rezultate izbora ocjenio kao neuspeh. Takođe je upozorio na rapidno povećanje broja pristalica Srpske

radikalne stranke na ovome terenu. Predložio je da se na slijedećoj skupštini Podružnice pokrene inicijativa o ponovnom uvođenju satanaka članova stranke i simpatizera jednom tjedno u prostorijama DSHV. Druženje bi trebalo biti osmišljeno raznim predavanjima uz stručno izlaganje raznih tema, a potom bi se o istom diskutiralo.

Predsjednik Podružnice Martin Bačić je obrazložio trenutačna razmimoilaženja u odnosima DSHV i HKC "Bunjevačko kolo".

Profesor Josip Kujundžić je predložio kontakte sa mladima iz HKC „Bunjevačko kolo” te istaknuo da se boljim pristupom mladeži mogu efikasnije ispraviti postojeći nesporazumi.

Na kraju sastanka izabran je Odbor Mjesne organizacije DSHV Ker i Gat, pred kojim se u narednom periodu nalazi veoma delikatan zadatak, a to je da svojim aktivnostima i zalaganjem dovede ovu MO na pozicije koje ona i zaslužuje. Ova MO bi morala biti zahvaljujući brojnom članstvu u samom vrhu aktivnosti i djelovanja subotičke Podružnice DSHV. Posle završetka sastanka priređen je skromni koktel.

* * * * *

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini-urednik: Lidija Molzer, Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, I. Milutinovića 31, tel&fax: 551-348, žiro-račun.: 46600-603-4-3338 SPP Subotica, HRID Subotica. List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 2087. Izlazi mjesečno. Tisak: studio „Bravo”, Braće Majera 43/a, 24000 Subotica

GODIŠNJA SKUPŠTINA MO „SJEVER”

Na redovitoj Skupštini MO Sjever razmatrale su se teme od primarnog značaja za dalji rad i djelovanje, kako stranke DSHV tako i Mjesne organizacije i čitave subotičke Podružnice. Na dnevnom redu je bilo izvješće o radu za protekli period koje je izložio predsjednik MO Petar Vojnić Purčar. MO „Sjever” je, kako je naglasio, najmlađa od teritorijalnih organizacija stranke DSHV u subotičkoj Podružnici. Njezini članovi i simpatizeri su sudjelovali u organiziranju proteklih lokalnih i republičkih izbora za organe mjesnih zajednica na svojoj teritoriji, ali isto tako i sveukupnom radu Podružnice u Subotici. No, rezultati rada u proteklom periodu mogli su biti i bolji da nije bilo nepovoljnih političkih, ali i gospodarskih uvjeta koji su mnoge simpatizere, pa i članove, onemogućili u punom angažiranju, kazao je Petar Vojnić Purčar. On je, zahvaljujući, se svima na dosadašnjoj suradnji, pozvao nazočne članove stranke i goste da i dalje nastave svoj rad u cilju što potpunijeg realiziranja programa rada stranke, te da potaknu druge da se u ova nastojanja uključe obzirom da su se politički uvjeti ipak kvalitativno poboljšali, te se očekuje mirniji period za sve Hrvate. Izvješće o radu MO upotunio je svojim izlaganjem član predsjedništva Subotičke podružnice Josip Gabrić st. naglašavajući da je u zadnjih 7 godina od kada postoji, stranka DSHV radila u vrlo teškim uvjetima, jer je čitav hrvatski narod bio izložen protjerivanju.

Stranka je uprkos tome nastojala Hrvate zadržati ovdje. Bilo je političkih nastojanja da se hrvatski narod razdvoji i razjedini što je donekle i uspjelo, obzirom da su se brojni Hrvati izjašnjavali za jugoslavene. Stoga je stranka svo ovo vrijeme zahtijevala od nadležnih hrvatske institucije: škole, medije na hrvatskom jeziku, proporcionalnu zastupljenost Hrvata u javnim i državnim službama, svoje predstavnike u parlamentima, jednom rečju sve što bi pridonijelo formiranju i očuvanju svijesti o pripadnosti hrvatskom narodu. Mnogi nastoje dokazati da je folklorizam dovoljan za opstanak i izražavanje nacionalne svijesti, ali to nije točno. Što se pak proteklih lokalnih i republičkih izbora tiče, oni su po DSHV protekli loše, kazao je Josip Gabrić st., jer je bilo brojnih kršenja izbornih pravila i postupaka. Međutim, vrlo je važno da Hrvati imaju svoje predstavnike u Skupštinama na svim razinama, a što bi omogućio direktan parlamentarni mandat. Stoga se, kazao je Josip Gabrić st., DSHV zalaže za izmjenu izbornog zakona, čime bi se omogućilo Hrvatima, a samim tim i drugim nacionalnim manjinama, da među sobom izaberu svoje predstavnike u parlamentima.

Nakon razmatranja i usvajanja izvješća o radu MO „Sjever”, pročitan je i usvojen prijedlog novih Pravila o radu MO, a potom je predložen te izabran petočlani Odbor. Utvrđeno je da će se novi Odbor sastati u roku 15 dana i među članovima izabrati predsjed-

nika, dopredsjednika, tajnika i rizničara MO „Sjever”.

O programima rada i planovima za naredni period, predsjednik Stranke DSHV, mr. Bela Tonković je buduće aktivnosti predstavio na 3 razine: kratkoročne - aktivnosti oko organizacija 4. redovite Skupštine DSHV koja će ujedno biti i izborna, omasovljenje članstva; rad na teritoriju općine Subotice - u mjesnim zajednicama, povećati broj odbornika u općinskom parlamentu, te srednjoročne i dugoročne - očekuju se novi izbori jer će morati doći do teritorijalne reorganizacije Srbije u smislu smanjenja općina. Nazočni članovi i simpatizeri MO „Sjever” predložili su učestalije sastanke, dok je predsjednik subotičke Podružnice Martin Bačić predložio sastanke svakog petka radi razgovora, razmjene informacija, razmatranja aktualnih političkih zbivanja te upoznavanja članova stranke DSHV sa odlukama Predsjedništva i Vijeća.

Na Skupštini je predsjednik DSHV, nazočnima izložio informaciju o trenutačnoj političkoj klimi prema Hrvatima u SR Jugoslaviji, a potom je izabrano 15 delegata koji će predstavljati MO „Sjever” na 4. redovitoj skupštini DSHV.

Godišnja Skupština MO „Sjever” okončana je ugodnim razgovorom članova DSHV i gostiju te prigodnom zakuskom.

* * * * *

Crna Gora uoči primo-predaje vlasti

TRNOVITI PUT DO USTOLIČENJA

Nadali smo se da će u dosadašnjoj, naoko idiličnoj, zajednici Srbije i drugog „oka u glavi” - Crne Gore, sve postati jednostavnije (čitaj: normalnije), kada se izabere i predsjednik „prvog oka”. Mada se to konačno zbilo, očekivanje se preobrazilo u opći kaos uz potporu nadglasanog predsjednika Bulatovića koji je nastojao pokazati kako se izaziva građanski sukob u državi s jedva šest stotina tisuća građana prijetnjom da neće predati vlast, a potom, da će je predati samo onome tko mu ju je i dao, tj. narodu. Dani isprovociranih mitinga, me-dijska potpora „prvog oka” na svim razinama, uvjerali su nas da je to ipak, samo Titograd, dok se Podgorica dešavala znatno kasnije, negdje na Cetinju, istina, kako reče jedan srbijanski političar, u stilu Bokasa.

Agoniju i pritiske sa svih strana najavila je tek započeta godina. U vrijeme pravoslavnog obiteljskog kršćanskog blagdana Božića Bulatović je od strane crnogorskih republičkih organa upozoren da odustane od održavanja „mitinga istine”. Naime, ovim prosvjedom je, kako su tvrdili dobro obaviješteni izvori, sada već bivši predsjednik Crne Gore namjeravao izmanipulirati izvanredno stanje u republici te tako ostvariti svoju prijetnju oko primo - predaje vlasti. Po čijem scenariju se sve pripremalo nije teško zaključiti.

Vojska se ipak oglasila izjavom saveznog ministra obrane Pavla Bulatovića tvrdeći da je u stanju pripravnosti, ali da se u političke prilike u Crnoj Gori neće miješati. „Mitingu istine” pret hodile su prijetnje Amerike u slučaju vojne intervencije saveznih organa te upozorenja crnogorske policije da će na silu odgovoriti silom.

Okupljanje Bulatovićevih pristalica započelo je u ponedjeljak 12. siječnja ispred zgrade Skupštine Crne Gore, uz jaku policijsku kontrolu prilaznih puteva Titogradu. Miting, iako zakazan za 12 sati, nije započeo u dogovreno vrijeme. „Istina” se toga dana dogovarala između specijalnog američkog izaslanika Roberta Gelbarda i Momira Bulatovića, koji je morao obećati da će mirno predati vlast. Ali, ne lezi vraže, nakon obećanja Gelbardu, Bulatović izlazi pobjedonosno pred mitingaše sa uzdignutim rukama i sve opovrgava, što američki specijalni izaslanik na svoje zgražanje doznaje tek u Sarajevu istoga dana.

Tko zna dokle bi Bulatović na ulicama glavnog crnogorskog grada trenirao „čojstvo i junaštvo”, da mu u pohode nije poslat Kontić, baš kada je namjesto njega očekivao spasitelja patrijarha Pavla sa kojim je uz jugoslavenski i srpski stijeg namjeravao na ulicama dočekati srpsku Novu godinu. Bulatović, očito, nije ispravno shvatio razgovor sa Radojem

Kontićem, jer se naredni dan „miting istine” pretvorio u sveopći napad „nenaoružanih” demonstiranata kamenicama, pa i vatrenim oružjem na zgradu crnogorske Vlade. Policija je djelovala suzavcem, a potom i vodenim topom, na što im je od strane Bulatovićevih pristaša upućena bomba. U prilikama koje su sve više vodile otvorenom nasilju, mitingaši su nosili i Karadžićeve slike!? O mirnim prosvjedima i patnji nenaoružanog naroda, kako su prenosili beogradski mediji, nije bilo ni govora. Ispostavilo se da je netačan i broj ozlijeđenih građana, obzirom da je daleko više ozlijeđenih bilo na strani policije. O eskaliranju i pravoj namjeri izazvanog sukoba, Branko Perović, republički ministar vanjskih poslova Crne Gore, piše inozemnim diplomatima da se zapravo radi o otvorenom napadu na ustavni poredak Crne Gore.

Ponovno se sa Miloševićem vode razgovori uz otvorene prijetnje Amerike, da bi se na koncu iz Bruxellesa oglasio i NATO svojom „zabrinutošću” u slučaju da ne dođe do mirne primo-predaje vlasti, te podrškom Đukanoviću.

Sve u svemu, dva krila nekada jedinstvene stranke DPS, sada dva polarizovana plemena tj. klana, najzad su se uz asistenciju Kontića dogovorila o održavanju izvanrednih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori u svibnju mjesecu; Milošević je dugo razgovarao u

AKTUALNO

Beogradu sa Nikolajem Afanasijevskim, ruskim zamjenikom ministra vanjskih poslova, a potom nanovo i sa Robertom Gelbardom, specijalnim američkim izaslanikom. Uz sve ove drame, najzad je, nikada poraženi Momir Bulatović na „vrhuncu političke karijere” predao vlast Milu Đukanoviću, koji je na Cetinju, u starom kraljevskom gradu i nekadašnjem austrougarskom veleposlanstvu, uz nazočnost više od pedeset inozemnih veleposlanika inauguriran 15. siječnja za predsjednika Crne Gore. Pored svih veleposlanika iz Beograda, inauguraciji su bili nazočni i oni koji su Đukanoviću osporavali izbor, poput predsjednika Srpska radikalna stranka Vojislava Šešelja i predsjednika Srpski pokret obnove Vuka Draškovića, ali i oni kojima ne smeta Đukanovićev nadimak „Kum”, jer on je bogat i utjecajan te su stoga na polaganje zakletve crnogorskog predsjednika išli posve - privatno. U isto vrijeme, mnogi visoki zvaničnici u Srbiji i SR Jugoslaviji nisu inauguraciju udostojili svojom nazočnošću.

Lidija Molzer



Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

Izaslanstvo Savezne Republike Jugoslavije napustilo je sastanak Savjeta za sprovođenje Daytonskog sporazuma u Bonnu zbog toga što je u dnevni red i završni dokument Konferencije uključeno i pitanje Kosova.

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji smatra da je neodrživ zvanični stav Vlade Jugoslavije da je problem Kosova isključivo unutarnje pitanje SRJ. Naime, problem Kosova, tj. pitanje položaja i ljudskih prava Albanaca na Kosovu, nije isključivo unutarnje pitanje SRJ, jer čitav kodeks zaštite ljudskih prava, uključen u dokumenta Ujedinjenih naroda, daje međunarodnoj zajednici određene ingerencije na ovom polju. Također, svaka povreda ljudskih prava koja ugrožava mir i sigurnost daje međunarodnoj zajednici mogućnost da intervenira.

Također, neosnovan je stav Vlade SRJ da kosovski problem nije uključen u Daytonski sporazum. Naime, iako se Kosovo ne pominje eksplicite u Daytonskom sporazumu, Aneks 1-B, koji se bavi regionalnom stabilizacijom, daje Daytonskom sporazumu širu, regionalnu, dimenziju u smislu stabilizacije prilika u ovom dijelu Europe.

Delegacija SRJ mogla je da se ne složi sa uključivanjem u dnevni red i pominjanjem kosovskog problema u završnom dokumentu, ali je neprihvatljivo da zbog toga napušta konferenciju, jer je SRJ jedna od tri osnovne potpisnice Daytonskog sporazuma te snosi odgovornost za njegovo sprovođenje, posebice u odnosu na srpski entitet u Bosni i Hercegovini. Napuštanjem konferencije Jugoslavija je pobjegla od svoje odgovornosti i istovremeno se lišila mogućnosti da utječe na rezultate toga sastanka.

SR Jugoslavija ovim činom zaoštava odnose sa Savjetom za implementaciju Daytonskog sporazuma i sa članovima Kontakt-skupine, sa kojima su odnosi u posljednje vrijeme ionako pogoršani, posebice sa Sjedinjenim Američkim Državama, Njemačkom i Francuskom.

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji smatra da je za SR Jugoslaviju važnije i bolje da se konačno okrene rješavanju problema Kosova, a ne da se na ovaj način, koji ničemu ne koristi, demonstrativno suprotstavlja i samom pominjanju toga problema.

Prosinac, 1997.

Komunalije

SUBOTICA LEŽI NA NOVCU

Htjeli to mi ili ne, ovih dana se, zahvaljujući dužem pogledu u komunalni džep, ruši mit o Subotici kao oporbenom gradu na udaru centralizacije.

Naime, zbog činjenice da je Subotica sve do skora godinama bila primjer oporbenih težnji, posjećivala su je brojna međunarodna izaslanstva u cilju uspostave gospodarsvene suradnje i razvoja privatnog poduzetništva. U isto vrijeme se ukazivalo na jaku centralizaciju od strane republike, što je najčešće navođeno kao razlog za nedostatak sredstava za opće namjene, među kojima je i održavanje objekata.

Vremenom je u pitanje doveden opstanak čak i zgrade subotičkog kazališta, objekta kojeg su u svrhu osobnog razračunavanja koristili „dru-govi“, ali i današnja „gospoda“. Izrađeni su brojni ekspertski nalazi koji su dokazivali da je zgrada kazališta statički nesigurna, da ju valja srušiti i sagraditi novu, dok joj je u stvari nedostajalo adekvatno tekuće i investicijsko održavanje poduži vremenski period. Tražena su sredstva za njegovu obnovu, ali i za obnovu subotičke sinagoge, koja je danas u još ruševnijem stanju nego prijašnjih godina. Sličnu sudbinu dijele i mnoge druge povijesne građevine.

U međuvremenu se iz nepoznatih razloga dogodilo čudo. Iznenada je kazalište proradilo i na repertoaru ima

glasovita scenska djela, a da se ipak nije porušilo. Ne zna se da li je ovom boljitku prethodilo odobrenje dotacije od strane republike za rekonstrukciju zgrade ili pak otkrivanje znatne sume nenaplaćenih pristojbi te više nema smisla istrajavati na zavadi. Jer, ako je vjerovati medijima, financijska situacija u komunalijama u Subotici ipak nije toliko tragična. Ispostavilo se, naime, da općinsko javno poduzeće, namjerno ili ne, u periodu od 1991. do 1997. godine nije ubiralo nadoknadu za gradsko građevinsko zemljište. Tako mnoga subotička poduzeća i građani općinskom javnom poduzeću, a samim tim i općini, duguju poveću sumu novca.

Odjednom se ispostavilo da Subotica „leži na parama“.

Očito da tržišno privređivanje nije više u „modi“ te valja aktivirati nove rezervne resurse i uploviti u mirnije vode planske privrede koja se temelji na usmjerenim budžetskim sredstvima. Uostalom, ovaj način novim menadžerima garantuje opstanak na tržištu i omogućuje zadržavanje bogatstva stgećenog u vrijeme ratno-tržišnog privređivanja. Očekuje se također da će na ovaj način biti zagarantiran i kakav - takav kontinuirani proces proizvodnje i popravka nastalih rupa i oštećenja na godinama neodržavanim cestama, kako čujemo i kopanje odvodnih jarkova pored cesta (poput onih iz srednjeg vijeka), jer je u vrijeme tržišnog privređivanja

zaboravljeno na vrijeme postaviti kanalizacionu mrežu. Vjerojatno će nadležni djelatnici običi polomljene i u kolovoz ulegnute slivnike iz kojih raste trava te mjesta kojima pješaci u vrijeme oborina prometuju čamcima kako bi na vrijeme stigli na posao.

Postavlja se stoga pitanje, kako i za čega je utrošena pristojba koju plaća svaki sopstvenik motornog vozila pri registriranju, svojevremeno uvedena po odluci općinske Skupštine po principu - skuplje vozilo, veća taksa.

Međutim, sada u kombinaciju ulazi i „vazdušarina“ koju će Zavod za urbanizam početi nanovo naplaćivati, ali će isto tako, kao u lijepa stara vremena, zajednicu morati upoznati sa raspoređivanjem ovih budžetskih sredstava te njihovim trošenjem. Sjećam se vremena uvođenja tržišne privrede kada su isti ljudi dokazivali kako komunalno održavanje nije profitabilno, već je mnogo isplativije graditi poslovne prostore i ulagati u malu privredu - male trgovinske radnje i radionice po uzoru na manufakturne, trudeći se već izgrađeni privredni potencijal eliminirati kao neefikasan. Danas su očito raspoloživa sredstva nedostatna, a stari izvori financiranja presušili, te valja aktivirati ono što po zakonu općini i pripada. Stoga se građani ubjeđuju da plate „vazdušarinu“, a za uzvrat će se izgraditi biciklističke staze podižući nam na taj način stan-

dard na razinu Nizozemske (ili možda Indije), EPS će poboljšati javnu rasvjetu i tamo gdje nije godinama funkcionirala mada ima pogodna vozila za terensku vožnju i blatne ulice im nebi smjele biti zapreka, spriječit će se putem inspekcije nekontrolirano nasipanje zemljanih cesta. Možda će se čak ispitati, a potom objelodaniti, po čijem nalogu je asfaltirana jedna cesta u neurbaniziranom dijelu prigradskog naselja Makove sedmice. Javni gradski parkinzi će nanovo biti u nadležnosti općine (do sada su ih iznajmljivale privatne tvrtke). Dio novca će biti usmjeren u financiranje mjesnih zajednica koje će one samostalno trošiti. Namjerava se od ovih sredstava dovršiti i gradnja pravoslavne crkve u Bajmoku, čija je izgradnja svojevremeno započeta privatnim sredstvima, a sada će se dovršiti sredstvima općine. Ako se svim ovim izvorima dodaju prihodi od koncesija općinskih javnih poduzeća, pozamašan novac je na vidiku.

Sve je ovo, čini se, rezultat nekih nezamjenljivih ljudi, prilagodljivih svim političkim i gospodarstvenim promjenama. Čak su svojevremeno neki potencijalni strani ulagači zaključili da u Subotici nemaju što tražiti, jer obilujemo u dobrim i stručnim kadrovima, samo ih treba iskoristiti.

Alexander Molzer

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji

Umjesto zaključaka u Izvješću o stanju ljudskih prava mađarske manjine u Vojvodini

Polazeći od objektivnog interesa da se sačuva multietnička struktura Srbije kao povijesna tekovina koju je karakterisala tolerancija i visok stupanj uvažavanja različitosti Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji smatra da odgovarajući državni organi, ali i razne društvene institucije, treba da preduzmu sveobuhvatnu akciju sa ciljem sprječavanja daljega narušavanja etničke strukture Vojvodine(...)

Od Mađara, ili pripadnika bilo koje druge nacionalne manjine, ne može da se traži da budu lojalni građani ove zemlje ako oni u njoj nisu ravnopravni. A Mađari, i ostali pripadnici nacionalnih manjina u Jugoslaviji to danas nisu. To je činjenica od koje mora da se pođe u rješavanju pitanja nacionalnih manjina u ovoj zemlji. Prva savezna Vlada SR Jugoslavije, čiji je premijer bio Milan Panić, pokušala je da načini ozbiljne pomake u tom smjeru. Ona je utemeljila Ministarstvo za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i sprovela široku javnu raspravu o problemima njihovih prava. Započela je, također, dijalog sa predstavnicima nacionalnih manjina, a u prvom redu sa kosovskim Albancima.

Temeljno pitanje vezano za status manjina u Srbiji je pitanje političke volje kod političke elite. Tako na primjer, dosljedna primjena Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma, ili donošenje odluke da

se učenicima mađarske nacionalnosti u srednjim školama dozvoli korišćenje mađarskih udžbenika za stručne predmete kojih ovdje nema, značajno bi umanjila osjećanje ugroženosti. (...)

Najveći problem vezan za manjine, i to pre svega u Vojvodini, jest politika etničke rekonstrukcije multietničkih regiona u Vojvodini preko izbjeglica. Najveći broj izbjeglica u Srbiji nalazi se u Vojvodini, koje su planski raspoređivane u regione u kojima žive Hrvati i Mađari.

Stoga se predlaže:

1. Da državni organi odmah preduzmu određene mjere u cilju poboljšanja položaja nacionalnih manjina, pa prema tome i vojvođanskih Mađara, u prvom redu da obezbjede štovanje zakona kojima su regulirana njihova prava(...)

2. Da se ustanovi posebni institut za nacionalne manjine radi efikasne i brze zaštite i tako spreči manipuliranje na administrativnoj razini;

3. Sadašnja kriza u međunarodnim odnosima u Jugoslaviji mogla bi da se prevaziđe donošenjem jednog dobro promišljenog, realnog i svom cilju primjerenog zakona o pravima i slobodama manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika.

4. Da se uspostavi ETIČKI KODEKS multietničkih zajednica koji bi imao ulogu korektivna na moralno-političkom planu.

INTERVIEW

Interview: vlč. Josip Matanović, župnik u Srijemskoj Mitrovici

OSTAJEMO U SRIJEMU POD SVAKU CIJENU!

Crkva svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici je konkatedralna crkva Đakovačke i srijemske biskupije, odnosno drugo sjedište Biskupije. Ova je crkva 1996. godine proglašena manjom bazilikom, što su sve najviša „odličja“ koja jedna crkva može dobiti. Međutim, ta se crkva nalazi u vojvođanskom dijelu Srijema, čije je (većinsko) hrvatsko pučanstvo u velikoj mjeri protjerano iz svojih kuća. Kako danas živi ova župa, na „prvom udaru“ srpskih ekstremista, što misle vjernici i čemu se nadaju, razgovarali smo s velečasnim Josipom Matanovićem, župnikom. Na početku razgovora velečasni Matanović kaže da je iz Slavonskog Kobaša.

***Otkud Slavonac na službi u Srijemskoj Mitrovici?**

- Zaređen sam 1984. godine. Nakon toga bio sam kapelan u Vrpolu, pa u Nuštru i Koški, odakle sam 1988. nastupio kao župnik u Beočinu i Čereviću. Također bio sam i župnik u Srijemskoj Kamenici do 1994. kada sam prešao u Srijemsku Mitrovicu. Dakle, u Srijem sam došao baš one godine kada su počele političke promjene - 1988.

VRIJEME POLITIČKIH PROMJENA

***Kako Vam se bilo priviknuti na život s druge strane Dunava, gdje se uvijek živjelo drukčije...**

- Meni je u Srijemu u početku bilo vrlo teško. Prvo, došao sam u male župe, ali

moram reći da je Beočin jedna od najtežih „destinacija“ u našoj biskupiji - živite u osami, u šumi izvan grada, ljudi ne dolaze, osim na misu, a u međuvremenu nemate nikakvog drugog kontakta s ljudima. Težak je bio i Čerević koji je 99 posto srpsko selo. Dok sam bio tamo, bilo je 67 hrvatskih kuća. Nisam imao ni organizirano kućanstvo, pa sam se morao snalaziti na razne načine. Kad sam 1992. godine prešao u Srijemsku Kamenicu, nekako sam organizirao život. Nakon toga prešao sam u Mitrovicu.

***Kako ste Vi doživjeli prijelomne događaje i sve ono što je zadesilo hrvatski narod?**

- U vrijeme samog rata bio sam u tri sela s potpuno različitim miljeom: u Čereviću, koji je 99 posto naseljen Srbima, bio sam najsigurniji. U Beočinu smo doživjeli strašne stvari - progone, napade, fizička maltretiranja, pretresanja kuće i crkve i to uvijek od neslužbenih osoba, a kad sam prijavio policiji, oni nikad nisu pronašli one koji su me maltretirali. U Kamenici nisam imao većih problema, osim što su porušili crkvenu ogradu u proljeće 1994. godine, dok su mi u Beočinu stalno razbijali prozore i kamenovali moj stan i crkvu.

***Čime tumačite takvo različito ponašanje prema Vama i crkvi?**

- U Čereviću žive Srbi starosjedioci koji su drukčije

gledali na rat i sve što je rat pratilo. A u Beočinu je došlo ono što narod kaže „od zla oca i od gore matere“, jer je u Beočinu bila tvornica cementa, pa su tamo dolazili uglavnom Srbi iz Bosne i iz drugih pasivnih krajeva.

NAJTEŽA 1995. GODINA

***Što se sve događalo s vjernicima, kada su počeli napadi na njih?**

- Do 1992. iz Beočina su iselile svega tri ili četiri obitelji, a u Kamenici je iseljavanja bilo više. Dok sam bio tamo otišlo je dvadesetak obitelji, jer je to mala župa - s nekih dvjestotinak kuća. Kada sam došao u Srijemsku Mitrovicu, situacija je bila potpuno drukčija: došao sam za srijemske prilike, u veliku župu, najveću i najaktivniju u Srijemu. Tu je djelovao veliki zbor ministranata koji sam proširio i mješoviti zbor s kojim smo prošle godine bili na natjecanju u Osijeku. Došavši u Mitrovicu zatekao sam vrlo čudnu situaciju: prozori su bili polupani, zakovani daskama. Godinu dana kasnije skinuo sam daske s prozora (u dogovoru s općinskim vlastima), jer se činilo da se politička situacija smiruje. Ostaklili smo prozore i postavili žaluzine, koje su „trajale“ sve do rujna 1995. godine kad su ih ponovno kamenovali. Tako da sam ponovno pribio daske na prozore koje su to ostale sve do prije mjesec dana. Tada su me pozvali u općinu i rekli da skinem daske (valjda zbog predstojećih izbora), ali su

INTERVIEW

prozore nakon nekoliko dana opet porazbijali. Jučer mi je kapelan javio da je općina o svom trošku popravila i prozore i žaluzine.

Za mene i za Srijemce najteža je bila 1995. godina, jer je 1995. godine Mitrovica bila prihvatni centar za Srbe koji su dolazili iz Hrvatske. Bilo je strahovitih pritisaka na ljude i kuće, pa se događalo da je na misu kojoj inače pribiva 350-400 osoba, tog 13. kolovoza došle samo 63 osobe.

Vrata su bila zaključana, mi smo u crkvu ulazili na dvorišna, sporedna vrata. Orgulje nisu svirale, vladala je stravična tišina. Tada smo mislili da nećemo opstati. Ali, ipak smo ostali i opstali.

***Kažete da vam razbijaju prozore i žaluzine - tko su ti ljudi? I tko drži vlast u Mitrovici?**

- Vlast u Mitrovici drži SPS, ali sada je u Mitrovici na predsjedničkim izborima izbore dobio Šešelj. Ne znam zašto je to tako, valjda neke stvari ne štimažu. U Mitrovici koja ima više od 50 tisuća stanovnika, prema neslužbenim statistikama živi približno šest-sedam tisuća Hrvata. Imam veze s njih tri tisuće, a idem u blagoslov u 876 kuća. Ratni strah je popustio, pa su se ljudi angažirali u crkvenom životu, a osim toga, nadamo se da ćemo ovim pregovorima Hrvatske i SRJ dobiti bar slobodu kulturnog djelovanja.

***Kakva je situacija u Srijemu općenito, koliko je on zadržao od svoje hrvatske opstojnosti?**

- To je teško reći. Prema nekim statistikama koje Vikarijat za Srijem posjeduje, imamo

približno 28 tisuća katolika - najviše Hrvata, ali i nešto Mađara i Slovaka. Uglavnom u tom dijelu Biskupije ostalo je 28 tisuća katolika vjernika. Ostalo je nas 20 - 18 župnika i dva kapelana. Međutim, prema statistikama, otišlo je 40 tisuća vjernika, znači gotovo dvije trećine.

***Kako vidite budućnost ljudi koji su ostali?**

- Budućnost ljudi će biti ovisna o ekonomskoj podlozi. A da bi imali materijalnu podlogu, moraju imati potporu naše matične domovine. Osnovno je da ljudi osnuju svoje tvrtke, da budu ekskluzivni zastupnici tvrtki iz Hrvatske, da na taj način budu materijalno osigurani. Tada će i ostajati u Srijemu. Ako ljudi nemaju materijalnu egzistenciju, razumljivo je da će otići. Vidite i sami da je u Jugoslaviji velika ekonomska kriza, da tvornice prestaju raditi i da ljudi ne rade. A naši ljudi su u još gorem položaju. Ljudi su strahovito osiromašili, to vidim najbolje kad pođem u blagoslov kuća. Ljudi nemaju primanja, čak ni najosnovnija za život. I u tome je problem.

***Nekada je selo uzdržavalo svećenika, a sada svećenici u tom dijelu Biskupije uzdržavaju svoje vjernike...**

- Baš je tako. I danas postoji Caritas za Srijem. Caritas je počeo rad tijekom 1992. godine, a vodio ga je prijašnji župnik Lončarević. Mi smo u vrijeme najveće inflacije pomagali ljudima, pa je tako zahvaljujući Caritasu mnogo njih preživjelo, jer smo im osigurali osnovna sredstva za život. Što se tiče nas svećenika, nama

pomaže Biskupija - pomažu nam svećenici slavonskog dijela Biskupije.

PROMJENLJIVI STAV VLASTI

***Kakav odnos imate s državnim vlastima?**

- Osobno s njima nisam imao problema. Doduše odnos vlasti je drukčiji od mjesta do mjesta, od općine do općine. Naš vikar Stjepan Miler stalno naglašava da smo mi lojalni građani i da poštujemo zakone, pa prema tome, želimo da nam se da sloboda djelovanja Crkve. Mi želimo zaštitu, da nam se ne lupaju prozori, da nam se ne miniraju crkve... Znae i sami koliko je crkava u Srijemu devastirano - crkva u Vašici je minirana i srušena do temelja, u Novim banovcima je mina tako stresla crkvu da joj je uništen krov, a ona je sva razdrmana. U hrtkovačkoj crkvi zapaljena je sakristija. U Nikincima su nam 1995. u vrijeme mise stavili eksploziv na crkveni prozor. To su činjenice koje su se dogodile i koje ne možemo poreći. Zbog toga tražimo od države zaštitu, kao što je imaju i ostali građani. I nikad nitko za ta djela nije osuđen. Nekoliko puta je bilo suđenje onom koji je podmetnuo eksploziv na prozor crkve u Nikincima, ali ni on vjerojatno nije osuđen. Meni su 1995. godine bacili bombu u dvorište, za što nikad nije pronađen počinitelj.

NEMA PROMJENA GRANICA BISKUPIJE

***Tko plasira priče da bi sada, povlačenjem međudržavne granice trebalo razgraničiti i Biskupiju**

INTERVIEW

odvojiti srijemski dio od slavonskog?

- Ideje uvijek postoje, s koje strane dolaze ne znamo, ali znamo da dolaze čak i iz nekih crkvenih krugova. To su ideje za osamostaljenjem tog dijela Biskupije. Također postojale su ideje da se srijemski dio Biskupije proglasi apostolskom administraturom, ili da se pripoji Beogradu, pa čak da se pripoji subotičkoj Biskupiji. Najčešće se čuje ideja da se taj dio Biskupije osamostali, jer je ona zapravo nastala unijom dviju biskupija - Đakovačke i Srijemske 1774. godine. Te ideje još postoje, možda nešto manje nego prije, ali su još tu. Ali držim da od osamostaljenja nema ništa. Jer, nove države su se tek stvorile, one su tu tek nekoliko godina. Primjerice, nakon Drugog svjetskog rata Porečko - pulska biskupija imala je granice s Tršćanskom biskupijom, i te su granice riješene tek 1968. godine. Slično je bilo i sa Subotičkom biskupijom. Zašto mi žurimo? Kome se žuri? Od nas 20 svećenika koji djelujemo u Srijemu, samo su trojica Srijemaca - svi ostali su ili iz Slavonije ili iz Bosne. Pitanje je, ako bi se Biskupija osamostalila, tko bi u njoj djelovao. Zato Biskupija i ne može opstati bez Đakova. Danas iz Srijema imate na školovanju tek dvojicu bogoslova. Nestane li utjecaja Đakova nećemo imati duhovnih zvanja. Tko će djelovati u takvoj Biskupiji - hoće li, možda, dolaziti, misionari?

***Ima li novih vjernika, ili ljudi još odlaze iz tih krajeva?**

- Ima novih vjernika, posebice u Mitrovici. Prošle godine sam imao 26 krštenja, od toga

je bilo devetoro djece, ostalo su bili sve odrasli. Svake godine imamo dolazak novih članova. I na svakom blagoslovu kuća imate nekog novog, uvijek se netko novi pojavi.

ŽIVOT SE NASTAVLJA***Osobno ste, pokrenuli vrlo krupne materijalne zahvate u svojoj župi?**

- Mnoge su stvari počete u vrijeme župnika koji je bio prije mene, ali nisu dovršene. Mi smo u ove posljednje tri godine učinili dosta toga - postavili smo nove bakrene oluke, prošle godine smo obnovili kompletan toranj, sredstvima župe, a ove godine radimo kompletan krov na crkvi, koji ćemo pokriti bakrenim pločama. Prikupili smo većinu sredstava, a nadam se da ćemo prikupiti i ostatak novca. Meni nije teško raditi bilo što, jer volim te ljude. Moja je kuća otvorena za mlade i uvijek je puna. Umjesto u kafiće, oni dolaze k meni. Naš kapelan koji je nedavno došao iz Đakova nije mogao povjerovati. Ali, meni je najveći problem to što čovjek ne može organizirati dobro kućanstvo, jer su materijalna sredstva nedovoljna za nešto takvo.

***Šta kažu Vaši kolege iz manjih župa, iz kojih se dosta vjernika iselilo?**

- Svaki moj kolega je organizirao život vjernika i Crkve, dajući im neki smisao. Nije bitan broj župljana nego je bitan način na koji ćete raditi. I kad imate pet župljana, misu držite jednako kao da ih je pet stotina. Vama je isto. Nekome će to teško pasti, a netko se prilagodio. Mi smo se svi

prilagodili takvim uvjetima rada.

***Poželite li ikada otići u neku drugu župu, vjernicima koji nemaju ovako teških životnih problema?**

- Dođe čovjek nakada u iskušenje da poput Ilije Proroka kaže „Gospodine, dosta mi je svega“, pa onda opet nastavi. Jer, kad ja odem - tko će doći? Mnogi od nas bi željeli otići, ali nas nema tko zamijeniti. Dogovorili smo da ćemo ostati, jer ako jedan svećenik ode, tko će ga zamijeniti? Kada bismo i mi otišli, vjernici ostaju bez pastira, što bi bila sigurna propast. Zato treba ostati u Srijemu, pod svaku cijenu. Srijem je oduvijek bio dio naše Biskupije i moramo ga održati - i uz pomoć ljudi, i uz pomoć Biskupije i uz pomoć Hrvatske.

SRIJEMSKI USUD***Bački Hrvati često Srijemcima predbacuju da su se bez potrebe iselili?**

- To nije istina. U Bačkoj nije bilo pritisaka, osim u šokačkim selima uz Dunav, odakle se također iselilo mnogo obitelji - iz Bođana, Vajske, Bača... U gornjoj Bačkoj nije bilo pritisaka, a kod nas je, jer da nije, ne bi ljudi otišli. U Subotici i području sjeverne Bačke nikada hrvatstvo nije bilo naglašeno u onoj mjeri kao u Srijemu. Mi smo svoje hrvatstvo i svoju vezanost uz Hrvatsku zbog toga platili. I u Drugom svjetskom ratu, i nakon njega, i sada. Bačka nikad nije bila u sastavu hrvatske države, a Srijem je.

Autor: Vesna Kljajić

Intenziviranje suradnje

OSIJEČKI GRADONAČELNIK U SUBOTICI

U Subotici je 26. siječnja boravio dr. Zlatko Kramarić, gradonačelnik Osijeka, na sopstvenu inicijativu, gdje je razgovarao sa predsjednikom općine Kasza Józsefom o mogućnostima obnavljanja suradnje iz vremena prije 1992. godine. Sastanku nije bio nazočan predsjednik općine Sombor Goran Bulajić zbog, kako je rečeno, svojih neodložnih obveza.

U razgovoru koji su danas dva gradonačelnika vodila u Subotici odlučeno je da će se uspostaviti stare veze dva grada u oblasti gospodarstva, kulture i športa, a sa ciljem da se ožive stari kontakti u regiji.

Nakon razgovora održana je tiskovna konferencija gdje je istaknuto da susret dr. Kramarić - Kasza nije prvi, obzirom da su se oni i ranije sastajali u Subotici 1996. godine, ali i više puta u inozemstvu. Niti ovaj razgovor nije zadnji, obzirom da u Osijeku živi veći broj mađarske nacionalne manjine, kao i u Subotici pripadnici hrvatskog naroda. Stoga, naglašeno je, mora doći do stvaranja uvjeta za slobodni protok ljudi, ideja, roba... Nadalje, višestrančje i demokracija nisu strani u Subotici, ali isto tako i u Osijeku.

Predmet dalje suradnje bi također bile aktivnosti u objedinjavanju industrijskih resursa Pečuja, Osijeka, Sombora, Baje, Subotice i Segedina bez sukobljavanja pojedinačnih privrednih interesa. Za ove aktivnosti bi se tražila potpora i sredstva europske zajednice.

U cjelokupnim odnosima dva grada, proljetni sajmovi bi

odigrali značajnu ulogu u povezivanju tvrtki te u cjelokupnoj gospodarstvenoj suradnji, o čemu je danas bilo konkretnih dogovora, istakao je Kasza József.

Obraćajući se novinarima, osječki gradonačelnik je naglasio da bi se u cilju jednostavnijeg i bržeg komuniciranja i putovanja, sistem viza morao pojednostaviti i u Hrvatskoj, ali i u SR Jugoslaviji.

Što se pak političkih prilika u i oko Osijeka te Istočnoj Slavoniji tiče, Kramarić je sa stanovišta svoje oporbene stranke kazao kako je za vrijeme, ali i nakon reintegracije hrvatskog Podunavlja bilo različitih reakcija. On potvrđuje stajalište da je neophodan obostrani povratak u ovo područje, te da će ono predstavljati vrstu a-testa za odnos hrvatske države prema građanima koji tamo žive. Njegova oporbena stranka je dva puta pobijedila na izborima u Osijeku u veoma teškim političkim uvjetima, što je znak da je ona stabilna i opće prihvaćena te da promiče ideju suživota i politiku mira. Kada ljudi shvate da imaju svoja prava, ali isto tako i obveze, stanje će se primiriti. Danas srpska zajednica u Hrvatskoj ima na čelu mudre ljude koji zagovaraju jednu građansku europsku političku opciju, kazao je dr. Zlatko Kramarić.

Na primjedbupućenu njemu, kako do sada nije stečen dojam veće potpore hrvatske oporbe hrvatskoj nacionalnoj manjini u SR Jugoslaviji, koja praktički nije niti priznata, dr. Zlatko Kramarić je naglasio da

bi o potpori oporbe Hrvatima u SRJ mogao govoriti u momentu kada ona u Hrvatskoj dođe na vlast. Po njegovom mišljenju hrvatska nacionalna manjina bi lakše ostvarila svoja prava da su Hrvati organizirani u građanske stranke, a ne kao što je sada slučaj samo u nacionalnoj. Po njemu slovo „H” nije neophodno kod ostvarivanja političkih i nacionalnih prava Hrvata, ali je zato bio neprijatno danas iznenađen kada je ustanovio da u gradskom rukovodstvu nema Hrvata, a 1996. godine, kada je on zadnji put bio u Subotici, bilo ih je na ključnim mjestima u općinskoj upravi. On osobno je protiv najavljenog reciprociteta u ostvarivanju prava - koliko mi vama, toliko oni njima, jer je to u najmanju ruku „filozofija palanke”. Mora se nastojati da ostvarivanje manjinskih prava bude po utvrđenim najvišim međunarodnim standardima prema čemu, naglasio je, Hrvatima u SR Jugoslaviji nije potreban paternalistički odnos hrvatske države.

U planu posjeta osječkog gradonačelnika dr. Zlatka Kramarića je bio i susret sa rukovodstvom i aktivistima Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo” te Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva „Matija Gubec” iz Tavankuta, dok posjet drugim hrvatskim institucijama pa čak niti političkoj stranci nije bio predviđen.

Lidija Molzer

SKUPOVI

Tribina o stanju ljudskih prava u Srbiji

Ostvarivanje ljudskih prava u uvjetima radikalizacije

U Subotici je 15. siječnja ove godine u prostorijama Otvorenog univerziteta održana tribina u okviru Etničkog foruma, a u organizaciji Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji. Tema izlaganja i dalje rasprave je bilo izvješće ovog odbora o stanju ljudskih prava mađarske nacionalne manjine u Vojvodini.

Na skupu su sudjelovali Sonja Biserko, predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, prof. Žarko Korać, prof. Mikloš Biro, Jan Briza, novinar. Tribinu je pratilo pedesetak zainteresiranih.

Istaknuto je kako se rješavanje pitanja nacionalnih manjina počelo razmatranjem prava Mađara obzirom da je ispitivanje javnog mišljenja pokazalo da su Srbi najskloniji ovoj nacionalnoj manjini. Samo izvješće se temelji na istraživanju koje je Helsinški odbor sproveo u Vojvodini.

Na skupu je dr. Mikloš Biro u svom izlaganju naveo da su Mađari neravnopravni, sli su po njemu daleko u boljoj poziciji u odnosu na Albance ili pak Hrvate, te da, su prema njima i Makedoncima Srbi najtolerantniji. Ovu tolerantnost prema Mađarima, prof. Žarko Korać

tumači zaslugom susjedne države Mađarske, gdje su se Srbi redovito snabdijevali u vrijeme međunarodnih sankcija, a isto važi i za Makedoniju. On smisao razgovora Milošević-Kasza vidi u mo-

izlaganju istakla da su tenzije u donosima većinskog i manjinskih naroda u Vojvodini smanjene nakon potpisivanja Dayton, ali bi se o pravima manjina i odnosu dvije grupacije moralo javno govoriti i iznalaziti rješenja, obzirom da se prilike u Srbiji i dalje „radikaliziraju”.

Od nazočnih zainteresiranih građana za riječ se u diskusiji javio Miloš Vasiljević koji je naglasio da njega, kao Srbina, duboko vrijeđa neravnopravnost u procen-

tualnoj zastupljenosti pripadnika manjina na svim razinama, ali isto tako smatra da je veći dio Srba indoktrinirano velikosrpskom politikom prema manjinama od strane vladajuće oligarhije, te da mogu, nebi manjinama osigurali niti ono malo što sada imaju. On rješenje vidi u udruživanju manjinskog pučanstva na izborima te da ne dopuste da ih se zavadi i asimilira, kao što je to sada slučaj.

I ostali diskutanti su bili stajališta da su prilike oko realiziranja ljudskih i manjinskih prava veoma loše, a da izlaz iz obespravljenosti treba tražiti u udruživanju.

HELSINKI
COMMITTEE
FOR HUMAN
RIGHTS IN SERBIA

mentalnoj koristi, dok bi isti u duljem vremenskom periodu nanijeli veće štete Mađarima te je stoga nužno tražiti sugovornika u srpskoj oporbi. Međutim, nacionalne manjine bi trebale a-testirati i njihovu sklonost ka demokraciji i manjinama. Jer, demokracija jednog društva se ogleda i u stvaranju uvjeta u kojima se jedna manjina osjeća sigurno. Ukoliko te demokracije nema u demokratski orijentiranim strankama, trebalo bi im oduzeti demokratski legitimitet.

Predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji Sonja Biserko je u svom

SKUPOVI

Subotica: Održani 7. RAZGOVORI

ULOGA I ZNAČAJ MEDIJA

Tema ovogodišnjih 7. Razgovora, koje već tradicionalno priređuje Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović” iz Subotice, bila je posvećena medijima za javno priopćavanje - njihovoj šteti i koristi za čovjeka tj. vjernika. Ako se uzme u obzir značaj medija u svakodnevnom životu, ali i kao svojevrsno mjerilo ostvarivanja ljudskih i nacionalnih prava jedne manjine, može se reći da je tema bila vrlo aktualna.

Skup je pozdravio preč. Andrija Kopilović, predsjedavajući Instituta, ocjenjujući izabranu temu filozofskom konstatacijom da je „vrijeme spoznaje istodobno i vrijeme razaranja” ukoliko nije prilagođeno istom tom čovjeku.

Gosti - izlagači 7. Razgovora su bili dr. Karoly Harmath, franjevac iz Novog Sada, urednika katoličke nakladničke kuće „Agape” te vlč. Andrija Anišić, urednik katoličkog lista „Zvonik”.

Dr. Harmath je govorio o medijima i njihovom utjecaju na čovjeka. Rasprava o medijima spada u dužnost Crkve, a što je sukladno njezinom učenju. Mediji

imaju veliku snagu, obzirom da imaju dva lica - dobro i loše za čovjeka. Ono dobro je što čovjeku pruža informiranost, spoznaju, omogućuje kontakte i povezanost ljudi, a ono loše je kada ti isti mediji prešućuju istinu, daju nepotpune ili nebitne informacije.



Vlč. Andrija Anišić, župnik subotičke katoličke crkve sv. Rok, govorio je o sveukupnoj problematici medija na hrvatskom jeziku u SR Jugoslaviji. On je ustvrdio da Hrvati na svom maternjem jeziku u SR Jugoslaviji nemaju niti jednu emisiju na televiziji, dok se broj glasila smanjio na 6, a između dva rata na ovoj

teritoriji ih je bilo 26. I ovih šest glasila se objavljuje zahvaljujući dragovoljnom radu bez ikakve potpore države, istakao je on.

Diskusije na izloženu temu su bile različite. Po Anti Skenderoviću informacija mora biti atraktivna kako bi mogla postati robom. Neki su bili mišljenja da je najveći nedostatak u stručnim i profesionalnim kadrovima te se stoga ne može ustrojiti niti redakcija na hrvatskom jeziku na lokalnom radiju.

Međutim, pitanje informiranja i funkcioniranja medija, skopčano je sa nizom „predradnji” kao što je primjerice razina ostvarivanja ljudskih i nacionalnih prava pučanstva, te stoga potpada pod građanske slobode. Ono je isto tako, prvenstveno, političko pitanje i na toj razini se mora i rješavati. Kada bi se taj prag prešao, moralo bi biti riješeno financiranje istih, pitanje kadrova i cjelovitost informacija.

*Kao što svaki čovjek
ima pravo da živi, takvo
isto pravo posjeduje svaki
jezik da se razvije.*

I. Antunović

„*Franffurter Allgemeine*”: Prikaz nove knjige „Nestanak Folksdojčera”

O NIJEMCIMA SE NIJE SMJELO JAVNO GOVORITI

List objavljuje osvrt Johanna Georga Reissmüllera na knjigu Vladimira Geigera „Nestanak Folksdojčera” objavljen u Zagrebu.

„Jedna od nekada nepoznatih, nepoželjnih i zabranjenih tema pitanje je sudbine jugoslavenskih Nijemaca”. Tako počinje knjiga mladog zagrebačkog povjesničara Vladimira Geigera koji je porijeklom dunavski Švabo, Nijemac.

Bilo je tako. Kako se komunistička Jugoslavija ophodila s njemačkom narodnosnom skupinom, o tomu se u zemlji nije smjelo javno govoriti ili čak pisati. Genocid počinjen u doba od kraja 1945. do 1947. ostao je na mjestu zločina neizgovoren zbog države pa, zbog stasanja novih naraštaja, nepoznat sve većem dijelu stanovništva.

Otkako je Hrvatska postigla nezavisnost, tamo je pao tabu. No, masovne grobnice se teško mogu pronaći, većinu ionako oskudnih dokumenata uništila je Titova državna vlast; većina svjedoka više nije živa. Zbog toga je vrlo mala sklonost znanosti za bavljenje masovnim ubojstvima koje su počinili partizani nad Nijemcima u Jugoslaviji. Geigerova knjiga o nestanku Folksdojčera očito je prva koja se pojavila u Hrvatskoj posebno o toj temi (nastavlja studiju na kojoj je autor surađivao 1994.)

Autor nije mogao nabaviti dokaze koji ne postoje. Koliko je Nijemaca pobijeno? Autor navodi brojeve iz njemačkih publikacija: 68 tisuća po jednoj verziji; po drugoj je samo u logorima stradalo 135 tisuća. Niti taj broj iz logora nije siguran. Po jednom njemačkom autoru je 54, a po Geigerovim istraživanjima naj-

manje 70 „čitavih njemačkih sela i gradskih četvrti odvedeno u logore”. Geiger razmatra i cjelokupan demografski gubitak jugoslavenskih Nijemaca; Titovi su ga komunisti na što ukazuje, uračunali u „žrtve nacionalizma i fašizma u Jugoslaviji”, što su pokazali svuda u svijetu, ponajprije u Bonnu.

Istu sudbinu kao Folksdojčeri doživjeli su u Jugoslaviji i njemački zarobljenici, stoga Geiger i njima posvećuje jedno poglavlje. Od 194 tisuće njemačkih ratnih zarobljenika, piše Geiger, pobijeno je najmanje 80 tisuća, a možda i sto tisuća; od toga nekih 10 tisuća u masovnim strijelanjima, primjerice u logorima u Beogradu, Mariboru, Vršcu, Zemunu, Požarevcu, Nišu, Šidu, Aleksincu. Tu nisu uzeti u obzir brojni vojnici koje su partizani zarobili i ubili na mjestu događaja.

No, što bi trebala značiti Titova zapovijed od 14. svibnja 1945. koju je Geiger svojedobno naveo: „Poduzmite najenergičnije mjere kako bi se po svaku cijenu spriječila ubojstva zarobljenika i uhićenika od strane naših jedinica, pojedinih organa i pojedinaca”? Je li vrhovni partizan želio stvoriti alibi za kasnija nesigurna vremena? Nije vjerojatno da je zapovijed bila ozbiljna; jer ju niti jedanput nije ni pokušao provesti. O osobnoj odgovornosti vrhovnog zapovjednika jugoslavenske vojske maršala Tita sigurno će odlučiti povijest, kaže Geiger. No, zašto povijest toliko odgađati, zašto čekati da umru i posljednji svjedoci?

U upozorenjima njemačkoj javnosti Geiger govori i o dunavskošvapskoj, njemačkoj djeci

koja su 1945. odvojena od svojih roditelja i odvedena u posebne logore. Jedan dio njih umro je od gladi i bolesti. Preživjeli su 1946. odvedeni u sitorišta, gdje se mnogima izgubio identitet. Većina njih je kasnije otišla u Njemačku.

Veliki dio jugoslavenskih Nijemaca napustio je domovinu 1944. s njemačkim postrojbama i našao smještaj u Austriji ili Njemačkoj; većina onih koji su preživjeli genocid također je uz posredovanje Crvenog križa otišla u Njemačku kad im je Titova država to dopustila. Nekoliko se desetaka tisuća asimiliralo, uglavnom su se deklarirali kao Mađari.

Koje je jugoslavenske Nijemce patizanska državna vlast izuzela iz „mjera” protiv Nijemaca? Samo one, izvješćuje Geiger, koji su mogli dokazati aktivno sudjelovanje u partizanskoj borbi ili barem aktivnu potporu. Te su uvjete ispunjavali samo malobrojni. Velika većina Hrvata, Slovenaca i Srba bila je daleko od ideologije jugostalinista i bojala se njihove terorističke prakse. Kako su onda dunavski Švabe mogli biti uz partizane?

Pravne odredbe masovnih ubojstava jugoslavenskih Nijemaca još nema niti u obje slobodne zemlje, Hrvatskoj i Sloveniji. „Zbog političkih obzira”, tako Geiger opisuje razlog. No, vjerojatno pred sud nikada neće stati niti oni Srbi koji su u srpskom ratu 1991./1992. na osvojenom hrvatskom području ubijali neznatne ostatke njemačke narodnosne skupine - i time poslije pola stoljeća dovršili genocid.”

(u prijevodu „*Vjesnika*”)

KULTURA

Zagreb: „Iseljenički dan”

„NI PRED KIM SE NISMO ZATAJILI”

„Iseljenički dan” je u Hrvatskoj, ali i hrvatskom iseljeništvu diljem svijeta proslavljen 28. prosinca 1997. godine. I ovom prigodom su se mnogi sjetili svog podrijetla i kraja iz kojeg su otišli u tuđinu. Katolička crkva u Hrvatskoj je i ove godine nastojala ojačati zajedništvo Hrvata „ma gdje bili”.

Za „Iseljenički dan” je i umirovljeni zagrebački nadbiskup, kardinal dr. Franjo Kuharić uputio poslanicu svim Hrvatima katolicima, čime je još jednom pokazao veliku brigu katoličke crkve, ali i domovine za svakog Hrvata u svijetu.

Sve iseljenike hrvatskog podrijetla on u poslanici stavlja pod zaštitu Majke Božje, koja ih je uvijek čuvala i istrajno čekala u domovini.

U poslanici se ističe kako se Crkva sustavno brinula za hrvatsku inozemnu pastvu, a on osobno je, sa ravnateljem inozemne pastve msgr. Vladimirom Stankovićem, decenijama obilazio hrvatske iseljenike i pomagao im u svim njihovim patnjama i stradanjima. Crkva kroz svoju pastoralnu brigu za iseljenike nije dozvolila da se Hrvati odijele od domovine i zaborave svoj jezik i podrijetlo, a što je rezultiralo očuvanjem kulture i nacionalne svijesti.

Ujedinjenjem biskupskih konferencija u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, ujedinjeni su i Hrvati katolici, jer se više u inozemstvu ne dijele po domovnicama i putovnicama. Od tada je hrvatska inozemna pastva ujedinila sve katolike

hrvatskog govornog područja. U poslanici se također naglašava kako su danas u Hrvatskoj stvoreni uvjeti za povratak iseljenika, a što je jedna od ostvarenih nada koja je godinama tinjala u svakom iseljenom hrvatskom čovjeku. Oni pak, koji ostanu, neka sačuvaju stara iseljenička groblja, katoličke centre i misije u mjestima gdje sada žive njihovi potomci, jer se mi do sada „ni pred čim nismo zatajili”. Samo će se tako od malena u hrvatskim zajednicama diljem svijeta očuvati katolička vjera i ro-doljublje, poručio je u svojoj poslanici iseljenim Hrvatima kardinal dr. Franjo Kuharić.

*Lidija Molzer***Božićni koncerti u Subotici****BOŽIĆNI ORATORIJUM - KATEDRALA SV. TEREZIJE AVILSKJE**

U ponedjeljak, 22. prosinca 1997. godine u katedrali sv. Terezije Avilske, održan je veliki božićni oratorijum Johana Sebastijana Baha. Vokalni solisti su bili: Ljudmila Gros - sopran, Natalija Burnaševa - mecosopran, Bela Mavrak - tenor i Nenad Jakovljević - bas. Zborom i orkestrom „Kamarata Academica” dirigirao je Ištvan Varga. Oratorijum se sastojao od niza kantata, kapitalnih ostvarenja pisanih za božićne oratorijume.

Generalni pokrovitelj ovog glazbenog projekta bio je pokrajinsko povereništvo za kulturu i znanost, a pokrovitelji Skupštine grada Novog Sada i Skupštine općine Subotica.

„BOŽIĆNI KONCERT” KATEDRALNOG ZBORA „ALBE VIDA KOVIĆ”

U utorak, 23. prosinca, 1997. godine, u povodu božićnih blagdana, Katedralni zbor „Albe Vidaković” održao je „Božićni koncert” u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Nastupili su Dječji zbor „Zlatni klasovi”, učenici Muzičke škole i Tamburaški orkestar.

Na programu su bila djela Asića, Zajca, Andrića, Vidakovića, Marčela, Grubera, Engelhart, Kuperena, Šnabla, i tradicionalne narodne božićne pjesme.

KULTURA

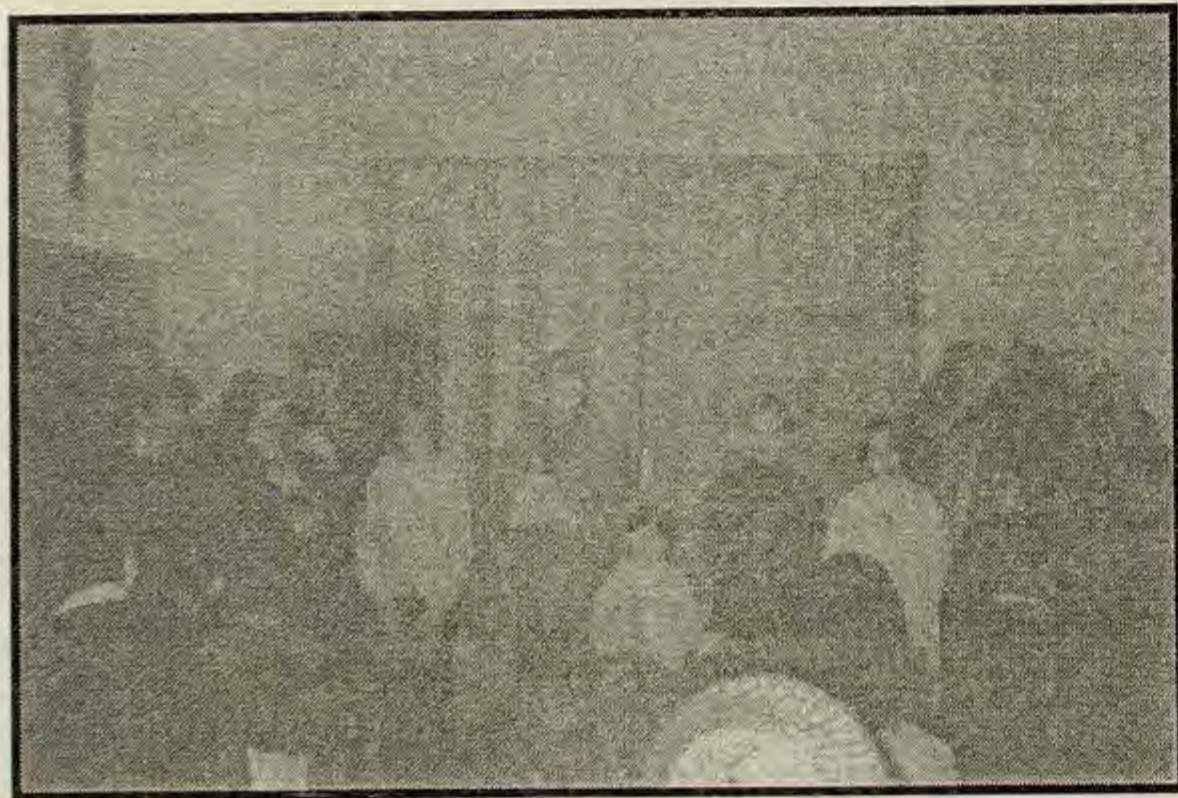
GODIŠNJI KONCERT HKC „BUNJEVAČKO KOLO“

U petak i subotu, 19. i 20. prosinca 1997. godine u sali Bunjevačkog kola, bio je održan Godišnji koncert Folklornog odjela Centra. Ovogodišnji koncert je, kao i prošlogodišnji, organiziran pod nazivom „U kolo sa kolom“, u okviru kojeg su učestvovala 153 člana Folklornog odjela „Bunjevačko kolo“. Tijekom dva i po sata šarenolikog programa i kroz 18 odigranih koreografija pažnju nazočnih u prepunoj sali održavali su folklorci različitog uzrasta i igračkog staža. Najzastupljenije su svakako bile bunjevačke igre, ali su u program bile uvrštene i koreografije iz krajeva naših susjeda.

Najzaslužniji čovjek za uspješno odigran koncert je Stevan Tonković - Pipuš, koreograf i tvorac novog načina rada. Mladi igrači su na bini prikazali sigurnost u scenskom nastupu ali se prema riječima koreografa, pravi rezultati rada i najuspješnije odigrani koraci očekuju za godinu-dvije, pošto reprezentativnu grupu sačinjavaju uglavnom srednjoškolci. U pauzama između dvije koreografije nastupili su članovi Dramskog odjela Centra koji su kratkim šalama i stihovima najavljivali folklorne točke programa. Glazbeni dio programa je bio povjeren Orkestru HKC „Bunjevačko kolo“ kojeg sačinjava 12 mladih članova, uz još tri gosta orkestra.

Iz života manjina

SVEČANA PROSLAVA BOŽIĆA



U nazočnosti brojnih članova i simpatizera subotičke Podružnice njemačkog udruženja „Donau“-gemeinschaft der Donauschwaben sa sjedištem u Novom Sadu, održana je prigodna svečanost u povodu božićnih blagdana.

U prostorijama vjeronaučne dvorane u subotičkoj katoličkoj crkvi Svetog Križa, 27. prosinca nastupili su recitatori i pjevački zbor djece ove udruge. Priredba je održana na

njemačkom jeziku, čiju su pripremu organizirale i cijelu manifestaciju osmislile Rozalija Szabo Weber i Ernestina Wisin Offenbacher. Silvija Putz je na flauti odsvirala nekoliko božić-

nih pjesama, među kojima i Alle Jahre Wieder, O Tannenbaum, Stille Nacht...

Pored dječjeg pjevačkog zbora, svi nazočni su se oduševljeno uključili u pjevanje tradicionalnih božićnih pjesama.

Nakon izvedenog programa, djeci je darovan prikladan božićni paketić.

U crkvi Svetog Križa služena je potom misa na njemačkom jeziku u čast Božića,

a sv. misu su služili župnik vlč. Emerikus Echmann i ravnatelj subotičke klasične gimnazije „Paulinum“ msgr. Josip Miocs. Misa je služena uz glazbu i pjevanje u bogato ukrašenoj crkvi, što je vjernicima pružalo poseban ugođaj zajedništva. Prisustvo Božje riječi jačalo je nazočnim vjernicima kršćanski duh i upućivalo na istrajavanje u vjeri njihovih predaka.

Subotička Podružnica njemačkog udruženja „Donau“ zahvalna je svim ljudima dobre volje na dosadašnjoj pomoći i nesebičnoj potpori, a posebice Subotičkoj Biskupiji, gimnaziji „Paulinum“ i ravnatelju msgr. Josipu Miocsu te župniku crkve Svetog Križa vlč. E. Ehmannelu.

Alexander Molzer

POVIJEST

Naši velikani

ILIJA OKRUGIĆ - SRIJEMAC (5.)

Postoji i jedna humoreska pod nazivom „Omiljeni Pinčika.”

Glavno polje Okrugićeva književnog djelovanja je drama. On se zapravo i proćuo svojim kazališnim komadima. Pored Janka Jurkovića, Koste Trifkovića i Josipa Eugena Tomića, Okrugić je bio najistaknutiji pisac komedija. Njegov kazališni privenac je komedija Saćurica i šubara ili Sto za jedan. Pošto je bila najmilija i publici i Okrugiću dat ću ukratko njen sadržaj.

Povod pisanju ove komedije bio je jedan razgovor, vođen pred biskupom Štrosmajerom u vezi s osnivanjem Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Rečeno je, između ostalog, da smo dosad imali samo Irišku sljepačku akademiju, a sada dobivamo u Zagrebu pravu akademiju. Pojam Iriška sljepačke akademije stvarao se s vremenom zbog načina obučavanja slijepih guslara narodnim pjesmama i njihovu promicanju. Ova je akademija radila do 1848. Okrugić se tijekom razgovora sjetio jednog šaljivog događaja, koji je kao gimnazijalac čuo od profesora Jovana Pantelića prema čijem je prezimenu, upravitelju dotične akademije u svojoj komediji, dao ime Pantelija. Profesor Pantelić je pričao, kako je neki katana (vojnik), tijekom propovijedi na nekoj crkvenoj slavi, čuo da se data milostinja stostruko vraća. Zbog toga, na crkvenoj slavi, dariva 1 talir iriškom slijepcu, kako bi dobio 100 talira natrag. Ali uz talir prilijepio se i jedan dukat, zamašćen brkomazom. Vojnik ode slijepcu i zatraži povratak dukata, što ovaj uskrati. Zato mu vojnik ukrade saćuricu i šubaru s novcima i tako za 1 talir dobije 100 talira.



Okrugić je pisao svježim narodnim jezikom, temeljito poznavajući način govora i narav svojih Srijemaca, Banaćana i Bačvana. Zato je Saćurica i imala najveći uspjeh kod vojvođanske publike. Prvo tiskano izdanje Saćurice izišlo je 1864., vjerojatno u Osijeku, a drugo u novosadskoj Platonovoj štampariji 1870.

Ohrabren uspjehom Saćurice, napisao je 1869. komad Hunjkava komedija ili kicoš Mate, balavi Đura i drljavi Steva. Iako je to djelo slabo, dugo su se pjevale pjesme skladane za ovaj komad. Nastavak ovom komadu je šaljiva igra Pišćeva kubura ili slava prostog naroda. I ovo djelo nije uspjelo. Prema narodnoj pjesmi nastala je novela Vezirac i Tekije, koju je dramatizirao pod imenom Varadinka Mara. U šaljivoj igri Grabancijaši ili ženidba i batine zabilježeni su stariji narodni običaji, pripovjetke, vradžbine i praznovjerice. Njasavršenija i najprivlačnija Okrugićeva drama nedvojbeno je Šokica. To je igrokaz iz narodnog života u 5 činova, čiji je sadržaj obrađen prema istinitom događaju iz ratne godine 1848.

Temelj drame je ljubav između vojnika Pere, Srbina, i Janje, Hrvatice-Šokice. Nakon svih zapleta i sukoba dobri mjesni župnik, u duhu široke vjerske tolerancije, vjenčava ih pred samu Perinu smrt. Ovo je doista komad kakav je samo mogla poželjeti tadašnja romantički raspoložena publika: rodoljubiv, jugoslavenskog ugođaja, ljubavno tronut do suza, a prošaran narodnim popijevkama koje pjeva vesela slavonska mladost.

Šokica je bila i na repertoaru novosadskog SNP-a. Dramski ansambl ovog teatra premijerno ju je prikazao, prilikom gostovanja, u Subotici 1892. U Novom Sadu je prvi put izvedena 1895. Šokica je bila i na repertoaru putujućih glumačkih družina. Slava Šokice pronosena je kroz sve naše krajeve.

A sada nešto izuzetno zanimljivo.

U vojničkom logorskom kazalištu u Lazvazu (Bizerta) davana je Šokica u ljeto 1918. pred jugoslavenskim dobrovoljcima iz Amerike i vojnicima Srbijancima. Djelo je prema sjećanju napisao nezaboravni čika Gina-Dimitrije Ginić, stari putujući glumac i redatelj, znajući sve uloge iz Šokice napamet. Bio je to dirljiv trijumf našeg narodnog teatra u najčudnijem emigrantskom ugođaju, na dalekom afričkom teritoriju, među vojnicima iz svih naših krajeva, uzbuđujući čežnju za domovinom.

Duro Rajković

- Nastavit će se -

SLANKAMEN (9.)

Slavni vojskovođa Ivan Hunjadi je 23. istog mjeseca 1456. godine pisao nadbiskupu i kardinalu Dioniziju Seču, o velikoj pobjedi nad Turcima, a dan poslije izvješćuje i kralja Ladislava.

Ni jedan ni drugi ne preživješe dugo slavne pobjede. Zarazna bolest (kuga), nezdravi močvarni kraj, učiniše svoje onih žarkih srpanjskih dana, te pokosiše u Zemunu Hunjadija, koji, 11.VIII 1456. godine klonu na grudi suborca i duhovnog vođe i ispovjednika, Ivana Kapistrana, a 23.X 1456. godine u samostanu u Iloku ispusti svoju dušu i Ivan Kapistran. Prije smrti u Iloku ga je dva puta posjetio kralj Ladislav i slao mu svoje liječnike.

Ugarsko-hrvatski kralj, Matija Korvin išao je na ruku doseljavanju Srba u južnu Ugarsku, jer su mu trebali poslužiti za obranu od turske navale. Godine 1459. pala je despotovina Đurađa Brankovića pod tursku vlast. Po padu despotovine nestalo je srpskih despota kao državnih vladara. Đurađevi sinovi odvedeni su od Turaka u sužanjstvo gdje su oslijepljeni, i Grgur i Stevan. Prvi koji je ponio titulu despota bio je Vuk Branković, vanbračni sin Grgurov, ali ne u srpskoj državi već u Ugarskoj. Vuk ulazi u povijest 1456. godine, kada je pošao sa jednim turskim poslanstvom ugarskom kralju Matiji Korvinu, koji je po nalogu sultanovu nudio kralju Matiji mir. Matija odbija ponudu, ali uspije da nagovori Vuka da stupi u njegovu službu sa zadatkom da se bori protiv njegovih nep-

rijatelja, a naročito protiv Turaka te mu pokloni Slankamen i Kupinovo 1474. godine. Vuk Branković umire 16.IV 1485.godine.

Kralj Matija Korvin je 1486.godine pozvao Vukove sinove poslije njegove smrti, Đorđa i Jovana Brankovića u Ugarsku. Đorđa Brankovića je postavio za despota na mjesto preminulog Vuka, a Jovanu je dao titulu baruna. Đorđe je sa titulom despota dobio i posjede koje je imao Vuk Branković u Srijemu, Kupinovo i Slankamen. Poslije smrti Matije Korvina braća su bila u borbi oko prijestola uz Ivaniša, nezakonitog sina Matije Korvina, zatim uz cara Fridriha i najzađ uz cara Vladislava Jegelovca. Ubrzo 1493. godine, vjerojatno zbog zasluga učinjenih kralju Vladislavu, javlja se i mlađi brat Jovan sa despotskom titulom. Ne zna se točno kad, poslije toga jedne noći, bez znanja majke Angeline i brata Jovana, Đorđe Branković se pokaluđerio i dobije monaško ime Maksim. Novi despot Jovan Branković preuzeo je upravu despota od svog brata. Bio je oženjen Jelenom, kćerkom uglednog plemića, Stevana Jakšića. Pošto nije imao muških potomaka, poslije njegove smrti 10.X 1502.godine kralj Vladislav ponudi despotsko dostojanstvo ponovo Maksimu, a kad ovaj odbi, kralj mu 1503.godine oduzme sva porodična dobra.

Pošto Maksim poslije smrti svog brata nije htio da se primi ponovo despotske časti i vlasti, imenuje kralj Vladislav, 1504. godine, za srpskog despota Ivaniša Berislavića od Grabarja,

člana jedne od najuglednijih hrvatskih porodica. Budući da se Ivaniš oženio Jelenom udovicom despota Jovana, to pored nje dobije i despotsko dostojanstvo. Ivaniš je kao i njegovi prethodnici stanovao u Kupinovu. Umro je početkom 1514.godine.

Poslije smrti svog drugog muža, Jelena se brinula za obranu na Savi. Od prvog muža imala je dvije kćeri, Mariju i Jelenu, a sa Ivanišem je imala četvero djece, sinove Stjepana i Nikolu i dvije kćeri.

Kralj Vladislav je 1520. godine imenovao za despota Ivaniševog sina Stjepana Berislavića sa 15-16 godina, zato je cijelu stvar preuzela njegova majka despotica Jelena. Naredna godina bila je jedna od najtežih za Jelenu. Tada je krenuo sultan Sulejman Veličanstveni vojsku na Ugarsku. Kada je došao do Save i Dunava opsjedne Beograd i Šabac. Despotica se uplašila te pokupi stvari i dragocijenosti i pobjegne preko Ugarske na slavonska dobra Berislavića napustivši grad Kupinik 28.VIII 1521. godine, a slavnu i divnu zemlju srijemsku Turci opljačkaše, a lijepi grad Kupinik razoriše 9.X iste godine. Turci tom prilikom razoriše i sva važnija utvrđenja i gradove, a naročito Zemun, Barić, Mitrovicu i Slankamen. Poslije osvajanja Beograda Turci su 1522.godine napustili razoreni Srijem. Despot se vratio nazad u Kupinik te ga obnovi kao i ostala razrušena utvrđenja.

„Slankamen kroz povijest”
Marko Kljajić

- Nastavit će se -

Graditeljstvo naših predaka

OBITELJSKA KUĆA

Prije dvadesetak godina, kada su neki novi ljudi „preuređivali” Ker, dio Subotice kojeg su odvajkada naseljavali Hrvati, pretvarajući ga u „Prozivku” i druga „nova” naselja suvremenijih imena i izgleda, imao sam prilike razgledati jednu stoljetnu obiteljsku kuću predviđenu za rušenje.

Kuća je bila upotrebljiva i očuvana. Zidovi objekta su građeni od dobro nabijene zemlje debljine 70 cm. Na prostorijama su bila ugrađena okna malih dimenzija, jednostruko zastakljena. Iz kuće se izlazilo na natkriveni trijem poduprt drvenim stupovima, dok je sedlasti krov građevine bio pokriven trskom.

Objekat je imao tri prostorije: dvije sobe (I,II) te ulaznu prostoriju koja se dijelila na dva dijela. Prednji dio ulazne prostorije (III) je služio kao pretsoblje, a drugi dio (IV) je zapravo bio otvoreno ložište sa znakovitim dimovodnim kanalom koji se sužavao i izlazio van krovništa zgrade. U ovoj prostoriji se vršilo loženje

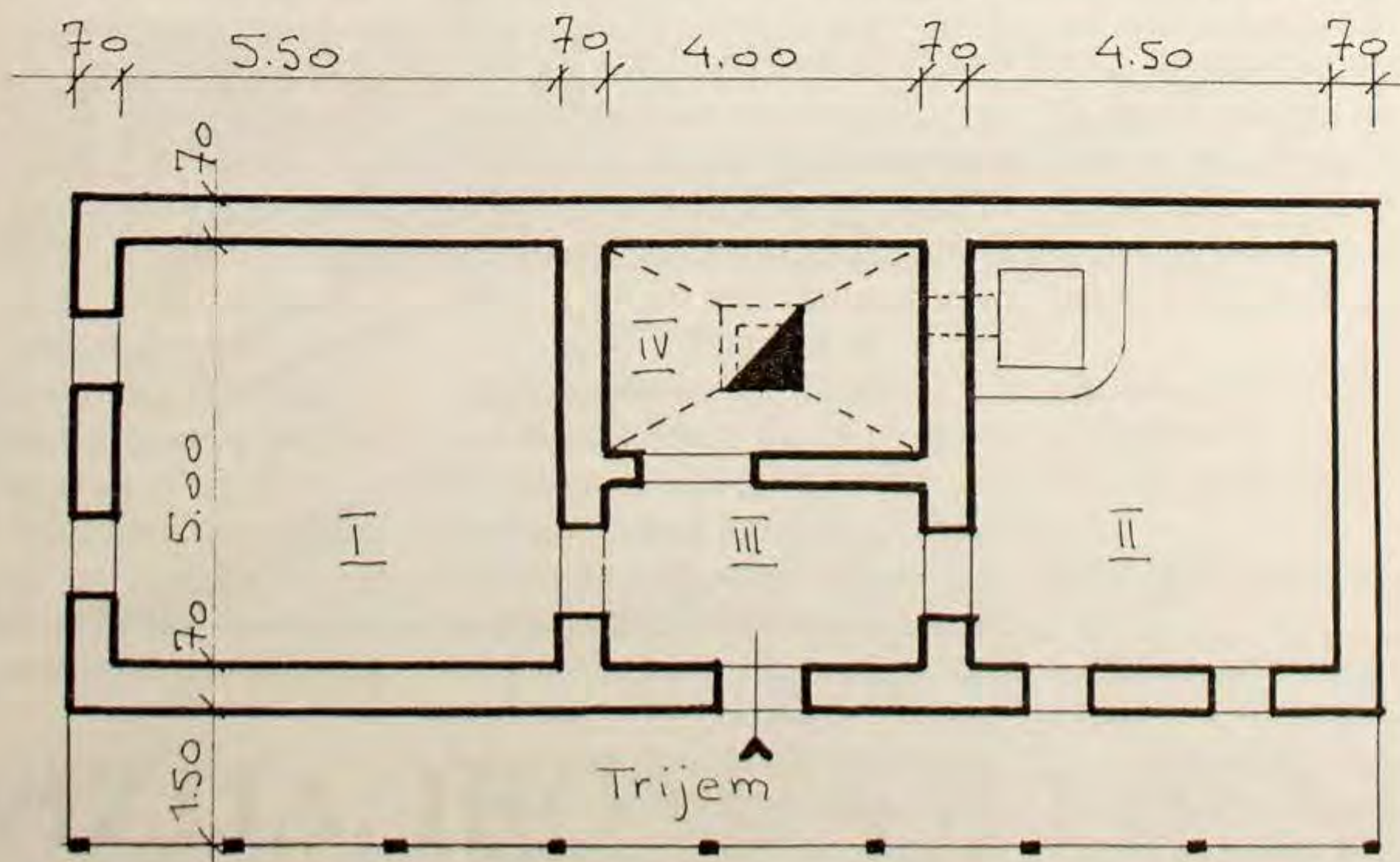
krušne peći, kuhalo se na otvorenom plamenu, dok je gornji dimovodni kanal služio za sušenje i dimljenje mesa i mesnih prerađevina. Ova otvorena ložišta su dugi niz godina dobro koristila svojoj namjeni, čak i onda kada se u njih u suvremenije vrijeme ugrađivao zidani štednjak. Osim što je u kućama ovakvog tipa grijanje i kuhanje bilo riješeno na vrlo ekonomičan, ali jednostavan način, cio objekat je sam po sebi imao više dobrih strana: dobru termičku izoliranost zahvaljujući debljini zidova, prilagođenim visinama prostorija te malim oknima; građen je od građevnog materijala koji je bio dostupan žiteljima ravnice, raspored prostorija je bio takav da se što više uštedi na zagrijevanju, a dobije na funkcionalnosti raspoložive stambene ploštine.

Analizirajući oblik ovih obiteljskih kuća, materijal od čega su građene, raspored prostorija, pa čak i njihov položaj unutar okućnice, stiče se dojam da su naši preci dolaskom u ove krajeve na

izvjestan način već bili pripremljeni na oštre klimatske uvjete te dobre i loše čudi ravnice. Po svemu sudeći, ove ravničarske obiteljske kuće imale su za temelj tipski projekat u kojem su sadržani pozitivni elementi iskustvenog narodnog graditeljstva. Uostalom, izgradnja ove vrste kuća bila je jeftina i mogla se izvesti i u sopstvenoj režiji. Stoga nije čudno da su se ovakvi obiteljski objekti stoljećima gradili na ovom terenu. Čak su i Nijemci u vrijeme naseljavanja ovog područja prihvatili sličan način gradnje i vrstu kuća, s neznatnim izmjenama dimenzija za što i danas možemo naći više primjera.

Danas su ove obiteljske kuće prepravljene, rekonstruirane i preuređene. Već odavno su otvorena ložišta van upotrebe, ali su, uprkos rekonstrukciji, još i danas jasno prepoznatljive tri temeljne prostorije, koje čine njihovu unutrašnjost i govore o jednom davno prošlom vremenu i njihovim žiteljima.

Alexander Molzer



BUNJEVAČKO BOCKALO

Albe i CIA

Nećete mi virovat, al moj komšo me načisto raspametijo. Vako izgleda tutljo-mutljo, kad ono, vid ti njega; kaže da pozna čavika, ta ne samo da ga pozna, već su i niki bliski prijatelji, što bi kazali, idu jedni drugima u goste. Ta ne bi ja to ni saznalo, da se Bulatović nije našo uvriđen što ga Đuka istriblo. Dođe ti meni tako Albe, ko i obično, na čašicu divana. Počeli mi tako politizirati, ko i svi drugi. Jel naš narod, makar drugo nezno, al u politiku i fosbol, pa tu se svi razumidu. Kad smo pritresli svitsku politiku, pa jednoglasno zaključili da su Rvati zdravo pametno vratili što njim falilo, da će Kosovo koliko još ove godine prokuvat, pa Sandžak i Bosnu, dođemo ti tako i na Crnu, a sad da crnja već nemož bit, Goru. Kažem ja Albi da Đuka više neće ispuštit kajase, makar se Momo otimo za nji, ko malo dite za šerbu. Vidim da mi se Albe, nako, kurvanjski smiši, al mudro ćuti i čeka da ja dam svoju prognozu, pa me još i priupita šta mislim ko će pobediti. Ja nako, kako sam i dosad jesapijo, kažem: mislim da će Đuka sisti u mekani stoc, jel njega podržava sav normalni i demokratski svit, a Momo će hencegovat ko čik kad ga patak proguta.

- Hajde čoveče (znate on malo vuče na srbijansko) bre, šta ti znaš. Doduše pogodijo si, al ne znaš kako je to sve bilo. Ti izgleda imaš bolu njušku neg ker lisičar. Uvik nikako pogodiš, al da znaš da je o koncu falilo da bidne drugčije. Sad ćuti i slušaj kako je bilo.

- Ha, ha, ha! Da mi neš kasti da si i ti tribo ići u Dejton, al moro si krupit i namirivat, pa nisi dospijo.

- Smij se ti, smij. Neg nali i slušaj.

Nalijem ja, pa kvrc, kvrc, - nazdravlje, a komšo se važno izbekari i počme pripovitku.

- Znaš, ja imam zdravo dobrog prijateljakoji radi za Ciju, pa

mi on pripovido, da su uvatili šifrovane dogovore između Slobe i Mome. Vako nikako se vodijo divan: - „Tata oće Milo da mi otme sigračku” - „Ne daj sine” - „Tata on je jači i još mi se smije i sekira me” - „Sine siti se samo kako smo rušili autonomaše. Doduše, kod tebe je bilo tvrđe, al Novi Sad smo s kiselnom i mlikom oborili.” - „Siti se tata, kad je tebi prigustilo, ti si pozvo svoje legije u pomoć, da vodenim i pravim topovima ubede narod da si u pravu. Pošalji i meni koju legiju (tu se misli na vojsku objašnjava Albe) jel bar kohortu gladijatora, koja je tako lipo voštala koaliciju, (tu misli na miliciju joped tolmači komšo) jel ti si moj duhovni otac i bog. Brez tebe sam niko i ništa.

- I šta mu taj njegov Bog otac odgovorijo?

- Pa vako; prvo mu kazo ovo: „Qwid licet Iovi, non licet bovi” što će kasti; što je dopušteno bogu, nije dopušteno volu. Još mu je poručijo: „memento homo, quia pulvis es, et in pulve retinere” što će kasti; siti se čovče da si od prava (to jest ničeg) posto i u pra (ništa) ćeš se i vratit.

- Hu, hu! Zdravo gadno. Zbiljan, šta mu je Momo na to kazo?

- Prvo je zaplako i zavapijo ko Isus s križa „Eli eli, lama sabakta ni” (Oće moj oće, zašto si me ostavijo) i na kraju, kad je vidijo da njegove mirne demonštracije razbijaju kamenjem cakla i fenjere po sokacima gorko je zaplako i na kraju snage prostenje; „Oće moj, u ruke tvoje predajem mandat svoj”

- I jel izdanijo?

- Tamo da, no sve se bojim da ne uskrsne digod kod nas.

- Ta nemoj kast dva put. Svi tatini poslušnici znadu uskrsnit po nekoliko puta. Jeto na priliku; Panić je Kerkeza vratijo pijanog priko granice, a on ti sad šef carine. Božović je doktoriro samoupravljanje, upropastijo par preduzeća, odreko se samoupravljanja, no ono dr je zadržo i

šta mu sad fali? Ministar za tenis! Podučava Armenulića i Živoinovića dekendu i forkendu. A tek Savovićka! ministar za ženski fosbol iako ima dvi live noge. No sad su je poslali tamo međ Indijance, al zaboravijo sam već čerez čega. Ne bi nikako čudo bilo da nam Momo iz Crnog Kamenjara postane ministar za humus i stajsko đubre. Tribalo bi tatinom sinu dati bar kaku utišnu nagradu.

- Mož bit svašta. Neg, jesil čuvo da je Žednik više jevropski neg Titograd.

- Kako to misliš? Jest da je bliže Jevropi.

- Pa tako. Kroz Žednik tiraju po kojeg nerista, a kroz centar Titograda, glavnog grada Govedari tiraju krave. Nike pametne, ni rogom da ožuljaju limuzine između koji se provlače. Čobani ovce ladno priko semafora. Šta misliš, kad će ti u Jevropu?

- Čimisker, s marvom i ov-cama, ne skoro, al ako Đuka priuzme komandu, brzo će.

- Neg, jesil gleda priko televizora na Đukinoj promociji kako kumovi side zajedno i smiju se, ko da nisu doskora pljuvali jedan na drugog. Al svaka čast; i Kasa je otkaso tamo.

- Što oš tim da kažeš?

- Ništa što i drugi ne bi. Kad se Milo odvoji od Slobe, Kasa će ga priko Segedina; jel Kelebije puštit u Jevropu. Čist poso i dugačka ljubav.

- Hej, a još ti nisam kazo ovo. Đukini žandari nakupili pun šleper pištolja, pušaka, bombi, mitraljeza i još kojekaki čuda od mirni demonštranata. A koliko su samo onibusa vratili. To su bili sve plaćeni navijači.

- A zato pemzije nisu na vrime isplaćene. Znaš šta. Drukput i ja idem navijat. Plate u markama, dobiješ lanč paket i provedeš se ko turista.

Bač Stipan